

Ilmastokatu Climate Str

Uutta energiaa ja pieniä ihmeitä

Iso Roobertinkatu | Tikkuraitti-Asematie

www.ilmastokatu.fi

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

6Aika

Ilmastokatu -hankkeen loppuraportti

27.6.2017

3 Tiivistelmä

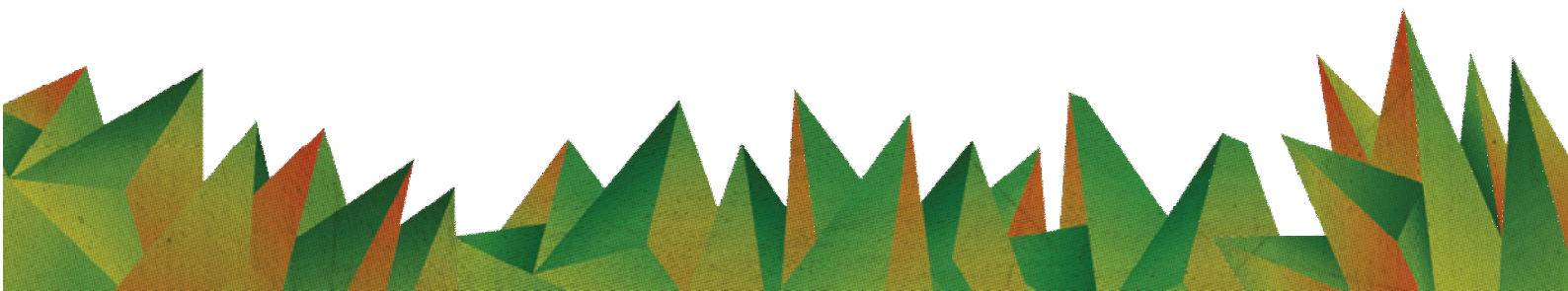
3.1 Hankkeen toiminnan ja tulosten tiivistelmä

Kirjoita tiivistelmä hankkeesta, sen toteutuksesta ja tuloksista koskien koko hankkeen kesto.
Tiivistelmä julkaistaan rakennerahastojen tietopalvelussa.

Ilmastokaduilla tähdätään tulevaisuuden vähähiiliseen ja ilmastonmuutokseen sopeutuneeseen kaupunkiin. Helsingin Iso Roobertinkadulla ja Vantaan Tikkuraitilla ja Asematiellä etsittiin jo rakennetussa kaupunkiympäristössä toimivia ratkaisuja, joilla kasvihuonekaasupäästöjä ja energiankulutusta voidaan leikata. Ratkaisuja ideoimassa ja kokeilemassa olivat mukana alueiden yritykset, kiinteistönomistajat, asukkaat sekä kaupunki. Ilmastokadun toteuttivat Vantaan ja Helsingin ympäristökeskukset yhdessä Green Building Councilin, HSY:n Ilmastoinfon ja Aalto-yliopiston kanssa. Ilmastokatu saa rahoitusta Euroopan aluekehitysrahastosta ja on osa 6Aika-strategiaa.

Yritysyhteistyössä kehitettiin alueen yritysten liiketoimintaan liittyviä uusia vähähiilisiä palveluita, tuotteita tai toimintatapoja yritysten tarpeista lähtien. Yritysten kanssa toteutettiin mm. vastuullisen ruoan työpajoja, ilmastoystävällisen kasvisruoan kurssi ja ruokakauppojen kanssa vähennettiin hävikkiruoan määrää. Yritykset saivat energianeuvontaa ja opastusta energiatehokkaan valaistuksen toteuttamiseksi. Hankkeessa testattiin energiankulutuksen mittausmenetelmiä ja energiankulutusta säästäviä laitteita ja niitä esiteltiin asukkaille Viisaat vempaimet -tapahtumassa.

Taloyhtiöille ja muille kiinteistöille tarjottiin energiatehokkuusneuvontaa ja aurinkosähkökartoituksia. Puheenjohtajien klubi oli onnistunut toimintamalli taloyhtiöiden tavoittamiseksi. Aurinkosähköinvestoinnin tekeminen tehtiin kiinteistöille mahdollisimman helpoksi ja kantakaupungin ensimmäinen asunto-osakeyhtiön aurinkovoimala otettiin Iso Roban Ilmastokadulla käyttöön kesällä 2016. Asukkaat pienensivät hiilijalanjälkeään henkilökohtaisella ilmastotreenillä, jossa otettiin käyttöön arkea helpottavia uusia palveluita, laitteita tai tapoja. Asukkaille tarjottiin tukea ilmastoystävälliseen elämään myös lukuisissa eri tapahtumissa.

Hankkeen tulokset ja opit on koottu Ilmastokadun työkalupakkiin, joka on luettavissa Ilmastokadun nettisivuilta www.ilmastokatu.fi. Lisäksi Aalto yliopisto on tuottanut hankkeen seurantaraportin.

3.2 Hankkeen toiminnan ja tulosten englanninkielinen tiivistelmä

Kirjoita englanninkielinen tiivistelmä hankkeesta, sen toteutuksesta ja tuloksista. Sen ei tarvitse olla yhtä laaja kuin suomenkielisen, mutta siitä on syytä ilmetä keskeinen sisältö ja tulokset. Tiivistelmä julkaistaan rakennerahastojen tietopalvelussa.

Climate Streets aim to create the city of the future that is low carbon and adapted to climate change. The existing streets Iso Roobertinkatu in Helsinki and Tikkuraitti and Asematie in Vantaa are searching for new solutions to cut down greenhouse gas emissions and energy consumption levels. The solutions will be developed and experimented in cooperation with local businesses, real estate owners, residents and the city administration. The Climate Street project is carried out by the Vantaa and Helsinki Environment Centres together with the Green Building Council, the HSY Climate Info and Aalto University. Climate Street gets funding from the European Regional Development Fund, and it is part of the Six City Strategy.

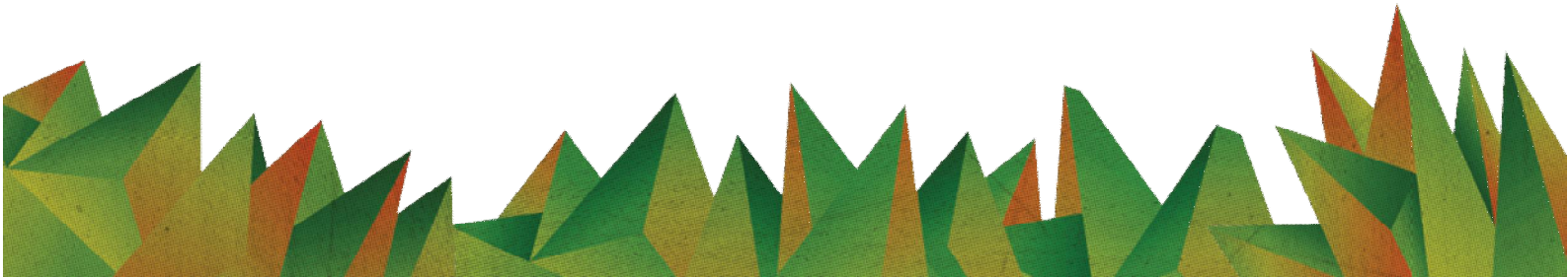
New climate friendly products, services and approaches were developed in cooperation with local businesses bearing in mind the needs of the entrepreneurs. These included for example Sustainable Meal workshops, climate friendly vegetarian cooking class and reducing waste food in grocery stores. Businesses were given energy efficiency consultation and guidance for implementing energy efficient lightning. Gadgets that measures or reduces energy consumption were tested and presented to the public in the Smart Gadgets event.

Energy efficiency guidance and solar surveys were offered to the housing companies and other properties. The cooperation within all stakeholders increased in Climate Streets. A housing company Chairpersons' Club is a successful cooperation model and serves as a good communication channel with housing companies. The purchasing of solar power was made easy for properties and the first solar power plant implemented by a housing company in the city centre of Helsinki was fully operational in the summer of 2016. Inhabitants reduced their carbon footprint with a personal climate trainer. Inhabitants also received support for choosing climate friendly lifestyles in several events.

Lessons learned and best practices are presented in the Climate Street Tool Kit available in our website www.ilmastokatu.fi/en. In addition, Aalto University has produced the project's evaluation report.

4 Hankkeen tarve, toteutus ja tulokset

4.1 Miten hanke onnistui vastaamaan kehittämistarpeeseen ja kuinka hankkeen tavoitteet toteutuivat?

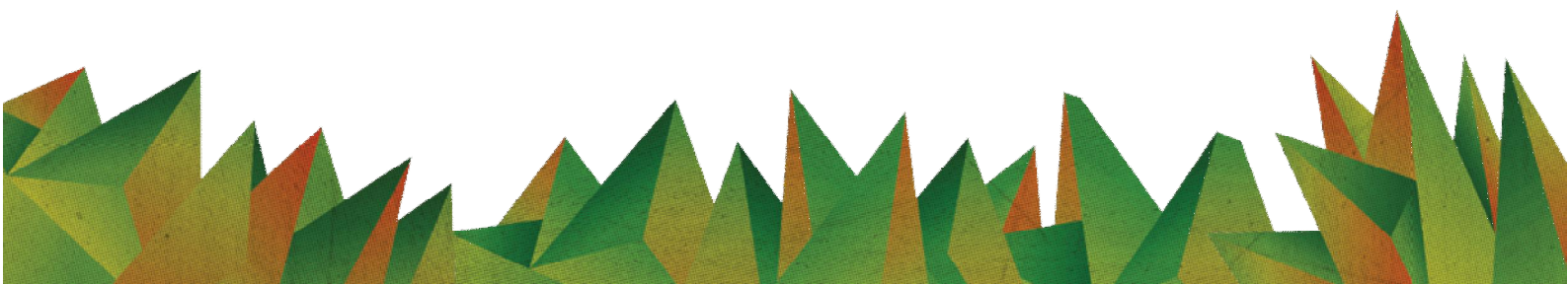
Kuvaa hankkeen lähtökohta eli miksi hanketta päätettiin hakea ko. erityistavoitteeseen. Miksi hanke oli hyvä ratkaisu tarttua ongelmaan tai kehittämiseen? Keskity kuvaamaan hankkeen toimien onnistumista tai vastaavasti epäonnistumista ratkaisua haettaessa. Kuvaa hankkeen tavoitteet ja kerro erityisesti kuinka tavoitteet toteutuivat. Kuvaa erityisesti mahdolliset onnistumiset ja epäonnistumiset. Miten epäonnistumisia olisi mahdollisesti voitu välttää ja mitä niistä opittiin. Miten toteutus onnistui sisällöllisesti? Kerro näkemyksiäsi kehittämiskohteen kautta ja kohderyhmä huomioiden.

Helsingin ja Vantaan tavoitteena on olla hiilineutraaleja vuoteen 2050 mennessä. Kaupunkien omat mahdollisuudet päästä tavoitteeseen ovat rajalliset, joten yritysten ja asukkaiden rooli on keskeinen. Hiilineutraalisuuden saavuttaminen vaatii uusia, taloudellisesti kestäviä ratkaisuja ja yhteisiä toimintamalleja yritysten, asukkaiden ja kaupungin yhteistyölle. Ilmastokatu -hankkeessa kokeiltiin uusia ratkaisuja ruohonjuuritasolla yhteistyössä kadun toimijoiden kanssa. Hankkeessa on kokeiltu ja otettu käyttöön uusia toiminta- ja yhteistyötapoja yritysten, taloyhtiöiden ja muiden kiinteistöjen sekä asukkaiden kanssa. Ilmastokatu on saanut kiitosta sekä kadun toimijoilta että kansainvälisiltä areenoilta juuri ihmisläheisyydestä ja sosiaalisesta toimintatavastaan.

Hankkeen tavoitteena on ollut vähentää alueen kasvihuonekaasupäästöjä tavalla, joka hyödyttää sekä alueen asukkaita, yrityksiä ja muita toimijoita. Tavoitteena oli myös yhdistää yritysten liiketoiminnan kehittäminen ja ympäristövastuullisuus tavalla, joka näkyy asiakkaille ja johon asukkaat voivat valinnoillaan vaikuttaa sekä testata toimintamallia, missä yrityksiä ja asukkaita tuodaan mukaan suunnittelemaan ja toteuttamaan ilmastoviisasta, vähähiilistä aluetta. Asukkaiden, yritysten ja kiinteistön edustajien tarpeita ja toiveita kartoitettiin hankkeen aikana ja hankkeen toimintaa räätälöitiin tämän pohjalta. Hankkeen aikana ehdittiin tehdä lukuisia selvityksiä, suunnitelmia ja toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi. Näitä olivat mm. valaistussuunnitelmat, energiakartoitukset, aurinkosähkökartoitukset, lämmöntalteenottoselvitykset, yritysten ja asukkaiden energianeuvonta sekä vastuullisen ruoan koulutus ravintoloille ja neuvonta asukkaille. Koska taloyhtiöiden ja muiden kiinteistöjen päätöksentekoprosessi on huomattavasti hitaampi kuin hankkeen lyhyt kesto, tullaan osa suunnitelmista toteuttamaan vasta hankkeen päättymisen jälkeen. On kuitenkin todennäköistä, että Ilmastokatuja kasvihuonekaasupäästöt tulevat laskemaan edelleen, kun suunnitelmat realisoituvat.

Hankkeen toteutus onnistui sisällöllisesti hyvin. 20 kuukauden aikana ehdittiin toteuttaa yllättävän paljon erilaisia kokeiluja Ilmastokaduilla. Hankkeen aikana saatiin muodostettua erittäin hyvä yhteistyöverkosto taloyhtiöiden ja muiden kiinteistöjen, yrittäjien ja asukkaiden kanssa. Erityisesti hankkeen viestintä ja brändäys onnistuivat erinomaisesti. Erityisiä onnistumisia yhteistyössä kiinteistöyhtiöiden ja taloyhtiöiden kanssa oli aurinkoenergiakartoitukset, joille oli paljon kysyntää kummallakin Ilmastokaduilla. Kartoitukset johtivat hankkeen aikana yhteen investointiin ja lisää investointeja on odotettavissa. Myös hankkeessa tuotetulle aurinkoenergiaoppaalle on ollut paljon kysyntää.

Hankkeen viestintä onnistui yli odotusten. Ilmastokatu sai paljon näkyvyyttä sekä isoissa medioissa että ammattijulkaisuissa. Myös näkyvyys sosiaalisessa mediassa oli hyvä. Kauppakeskukset Dixi ja

Tikkuri innostuivat viestimään hankkeesta, mikä tarjosi Ilmastokadulle runsaasti näkyvyyttä asemakeskuksessa ja asemanseudulla.

Helsingin kaupunki

Aurinkoenergiakartoitusten lisäksi nopeat kokeilut oli erittäin toimiva konsepti, jossa Iso Roballe hankittiin kolme kokeilua: Zero Food Waste, Resource Efficient Existing Buildings (REEB) ja Sustainable Meal. Kokeilut maksettiin Helsingin kaupungin innovaatorahastosta. Nopeissa kokeiluissa ostettiin valmiita, melko pitkälle kehitettyjä ideoita vähentää kasvihuonekaasupäästöjä rakennetussa ympäristössä, joita testattiin Iso Roballa muutaman kuukauden ajan. Nopeat kokeilijat pystyivät kehittämään palveluitaan eteenpäin kokeilun pohjalta. Konseptin etuna on, että jatkokehitys ei jää hankkeelle tai hankeorganisaatioille vaan innostuneille yrittäjille ja organisaatioille. Nopeilla kokeiluilla on mahdollista vauhdittaa pienellä investoinnilla uusia innovaatioita, tuotteita ja palveluita.

Myös Ekotehokas terassi -kilpailu onnistui erinomaisesti. Kilpailulla haettiin uutta konseptia, jolla voidaan pidentää terassikautta pohjoisissa olosuhteissa ekologisuudesta tinkimättä. Kilpailuun lähetettiin 11 ehdotusta, joista palkittiin kolme parasta. Helsingin kaupunki pilotoi voittajaratkaisun kesällä 2017 Ravintola Koskenrannassa.

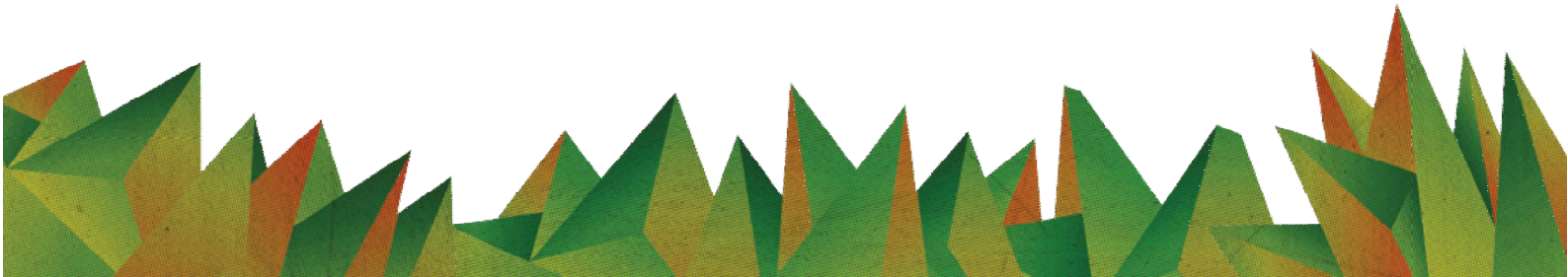
Palvelumuotoilun hyödyntäminen yhteistoimintamallin kehittämisessä voidaan nähdä hankkeen epäonnistumisena. Palvelumuotoilulla kehitettiin Iso Roban toimijoiden yhteistoimintamalli. Palvelumuotoilijat ymmärsivät hankkeen tarpeen hyvin, mutta yhteistoimintamallin kehitystyö jäi hyvin yleiselle tasolle ja sen testaaminen jäi hankehenkilökunnan harteille. Palvelumuotoiluhankinta oli hankkeen isoimpia menoeriä, mihin suhteutettuna koettiin, ettei hankinta ollut hyötyynsä nähden kannattava.

Vantaan kaupunki

Vantaalla iloa tuotti onnistunut, kohderyhmien tarpeiden ja toiveiden pohjalta räätälöity toiminta yrityksille ja asukkaille. Yritysten ja asukkaiden tarpeita kartoitettiin ja hankkeen toimintaa ideoitiin yhdessä. Palaute kohderyhmien tarpeista käsin järjestetystä toiminnasta oli kauttaaltaan positiivista. Hyvästä yritys yhteistyöstä oli iloa ja hyötyä myös laajemmin: esimerkiksi tapahtumayhteistyö ja molemminpuolisen viestintä hyödyttivät sekä yrityksiä että hanketta. Myös oppilaitosyhteistyö Laurea amk:n kanssa asukaskyselyn ja tapahtumien tiimoilta toimi erinomaisesti.

Hankkeessa kehitetty Viisaat Vempaimet -näyttely osoittautui onnistuneeksi konseptiksi. Se kehitettiin ratkaisuksi siihen, että perinteiset energiatehokkuus-tilaisuudet eivät juuri houkuttele yleisöä, vaikka energia-asiat koettaisiin kiinnostaviksi. Näyttelyssä energia-asiat tehtiin houkutteleviksi ja helposti lähestyttäviksi tarjoamalla tilaisuus tutustua ratkaisuihin omin käsin. Näyttelyn sekä hankkeen muiden tilaisuuksien ja tapahtumien sijoittaminen kauppakeskuksiin ja kirjastoon, missä väki liikkuu takasi sen, että kohderyhmää saavutettiin laajalti.

Epäonnistumisiksi voi laskea, että avoin data Vantaalla jäi toteuttamatta. Avoimen datan asiantuntijan kanssa todettiin, että yhden kadun energiankulutusdatan avaaminen ei palvele ketään, semminkin kun hintalappu sille olisi ollut useita tuhansia euroja. Tarkoituksenmukaisemmaksi

koettiin edistää koko kaupungin energiadatan avaamista. Hankkeen jälkipuoliskolla kaupungille tarjottiin mahdollisuutta saada suunnitelma tähän pääsemiseksi. Vastaanotto oli varovaisen innostunut, mutta päätöstä asiasta ei valitettavasti ehditty tehdä hankkeen aikana. Myös kiinteistöjen energiansäästötoimien toteutumiseen ja niiden kanssa auttamiseen sekä ratkaisujen tarjoajien laajamittaisempaan tuomiseen kadulle olisi tarvittu enemmän aikaa ja energia-asiantuntijan panosta.

HSY Ilmastoinfo

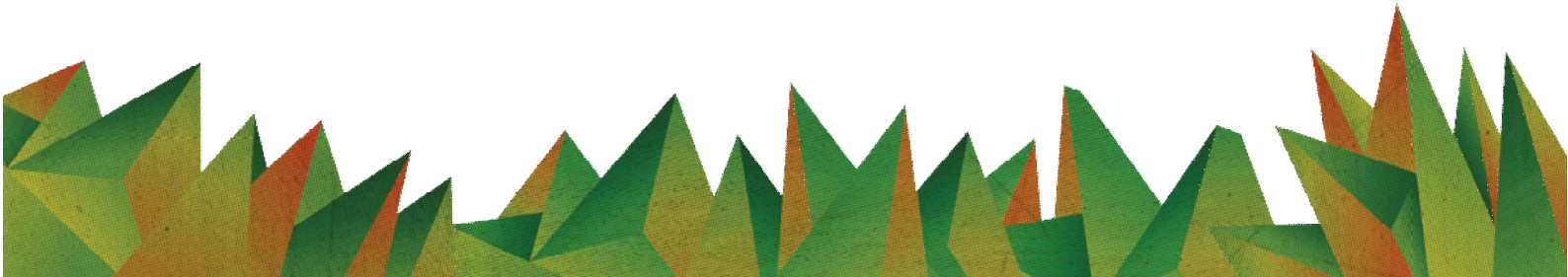
HSY:n Ilmastoinfon hanketavoitteena oli kannustaa asukkaita ilmastomyönteiseen elämäntapaan, jakaa ihmisille tietoa ja demonstroida sitä, että ilmastoystävälliset teot ovat arkipäivää ja niitä on kaikkien helppo tehdä. Tavoitteet toteutuivat mm. personal climate trainer -konseptin, inspiroivien katutapahtumien sekä Ekokompassi- ja Energiasuunta-palveluiden levittämisen kautta. Personal climate trainer -konseptilla kokeiltiin konkreettisesti ilmastomyönteisen elämäntavan toimivuutta tavallisten perheiden arjessa. Käyttäjälähtöisissä, ilmastoaiheisissa katutapahtumissa asukkaat, toimijat ja kävijät pääsivät kokeilemaan erilaisia ilmastoystävällisiä tuotteita ja palveluita, minkä lisäksi kadun toimijoiden konkreettisia ilmastotoimia tuotiin esille innostavalla tavalla. Ekokompassi- ja Energiasuunta -palveluita levitettiin alueilla monessa yhteydessä, mm. yritystilaisuuksissa ja -tapaamisissa sekä suorissa neuvotteluissa esim. kauppakeskusjohdon kanssa. Lisäksi tavoitteena oli sekä monistaa hyväksi havaittuja neuvontatoimia että kokeilla uusia tapoja. Ilmastokaduille keskitettiin hankeajana useita muiden toimijoiden kampanjoita ja tapahtumia.

Personal climate trainer -konseptin kehittäminen ja kokeilu onnistuivat hyvin. Henkilökohtaiseen ilmastotreenaukseen osallistuneet perheet olivat hyvin tyytyväisiä kokemukseen, sille saatiin paljon näkyvyyttä ja konseptista muotoiltiin myös kiinnostusta herättänyt pikatreeniohjelma-versio tilaisuuksiin ja tapahtumiin.

Green Building Council Finland

Green Building Councilin rooli oli toimia hankkeessa alueen energianeuvojana Iso Roobertinkadulla. Työ keskittyi kiinteistöjen energiatehokkuuden parantamiseen. Työ onnistui hyvin ja alueen kiinteistöt tavoitettiin hyvin. Iso Roobertinkadulle yhteistyötä ja vertaisoppimista vauhdittamaan perustettu taloyhtiöiden puheenjohtajien klubi oli kohderyhmän keskuudessa hyvin suosittu ja toimi erinomaisena osallistamisen kanavana hankkeelle.

Kadun kiinteistöissä tapahtuvaa energiatehokkuuden parannusta pyrittiin todentamaan hiilijalanjäljen seurannalla. Hanke oli kuitenkin kestoltaan liian lyhyt, jotta tältä osin oltaisiin saatu tilastollisesti merkittäviä tuloksia. Hiilijalanjälki laskettiin 12:ssa valikoiduissa kiinteistöissä hankkeen alussa (vuosi 2014 tai 2015) ja hankkeen ajalta (vuosi 2016). Käytännössä vuonna 2016 toimenpiteiden toteutus oli tällöin vasta monessa kiinteistössä suunnitteluvaiheessa. Hiilijalanjäljen seuranta on järkevämpää toteuttaa hankkeissa, jotka ovat pidempikestoisia, ja hiilijalanjälki olisi mahdollista laskea toimenpiteiden toteutuksen jälkeen. Hiilijalanjäljen laskennan tulokset itsessään kuitenkin auttoivat kiinteistöjen omistajia hahmottamaan, mistä kiinteistön käytön hiilijalanjälki muodostuu.

Aalto Yliopisto

Aalto yliopiston rooli hankkeessa on tuottaa taustamateriaalia muille osapuolille sekä toteuttaa tutkimus- ja seurantaraportti Ilmastokadun toiminnasta. Tutkimus- ja seurantaraportin tarkoitus oli tunnistaa toimijaverkkoja, eri toimijoiden motiiveja sekä odotuksia Ilmastokatua kohtaan ja seurata hankkeen toteutusta analyyttisesti. Seurannan tarkoitus on tunnistaa hallinnollisia esteitä ja pullonkauloja, jotka hidastavat tai hankaloittavat resurssiviisaiden innovaatioiden käyttöönottoa ja leviämistä.

Hankkeen seurantaraportista nousi huomioita, jotka auttavat tulevien hankkeiden suunnittelua ja kaupungin prosessien kehittämistä kokeilukulttuuria ja resurssiviisautta suosiviksi. Esimerkiksi useat Helsingin kaupungin sisäiset säännökset eivät aina tue kokeilujen toteutusta parhaalla tavalla. Kahden kaupungin vertailu tuo myös uutta näkökulmaa kaupungin hallintojen toimintaan ja erilaisten kulttuurien sekä henkilöstösuhteiden vaikutukseen. Tietoa voidaan käyttää tulevaisuudessa resurssiviisaita ratkaisuja hidastavien pullonkaulojen poistamiseen.

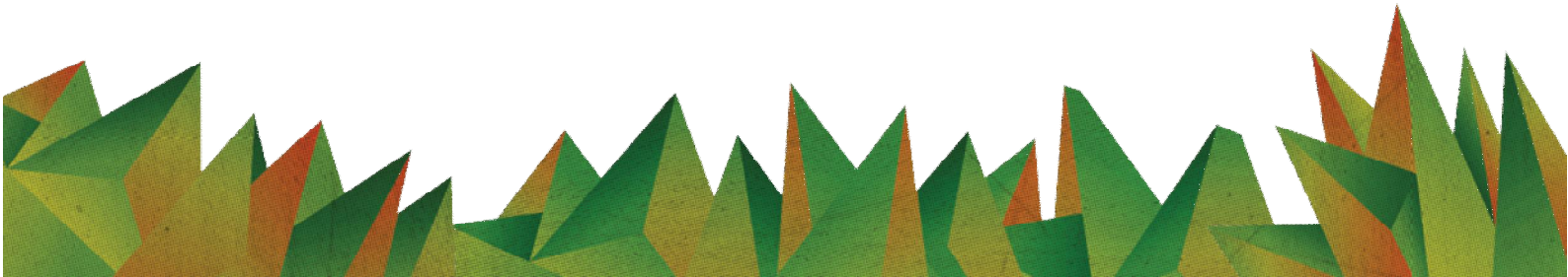
Vaikeuksia Aalto-yliopiston osahankkeen toteutukseen toivat Suomen hallituksen koulutusleikkaukset, joiden seurauksena hankkeessa työskennellyt tohtorikoulutettava irtisanottiin. Irtisanomisen myötä hankkeesta poistui työntekijän lisäksi huomattava määrä hiljaista tietoa. Tohtorikoulutettavan tilalle palkattiin hankkeen loppuajaksi tutkimusassistentti. Lisäksi hankkeen seurantaraportin kirjoittaminen edellytti laadullisen haastatteluaineiston tuottamista, minkä kerääminen ja analysointi on hidasta työtä. Irtisanomisen myötä haastattelujen määrää jouduttiin vähentämään, jotta materiaali ehdittäisiin analysoida hankkeen aikana.

4.2 Mitä välittömiä tuloksia hankkeella saatiin aikaan? Mitä vaikutuksia tuloksilla on?

Kerro saavutetuista tuloksista ja vertaa niitä tavoitteisiin (mitattavat/laadulliset). Jos hanke kohtasi erityisiä vaikeuksia tulosten saavuttamisessa, kerro syistä ja vaikutuksista hankkeeseen, sen sisältöön, toteutukseen ja tuloksiin. Kuvaa millaisia vaikutuksia tuloksilla jatkossa on ja kuinka ne vaikuttavat hankkeen kohteena olleeseen toimintaan.

Hankkeen tulokset ovat tavoitteiden mukaisia. Tulosten myötä kadun energiankulutus ja kasvihuonekaasupäästöt ovat Ilmastokaduilla vähentyneet ja tulevat vähentymään myös tulevina vuosina. Myös alueiden viihtyisyys on kaduilla kasvanut mm. katuja elävöittävien tapahtumien kautta. Iso Roobertinkadun peruskorjaus, joka valmistuu syyskuussa 2017 vaikuttaa merkittävästi alueen viihtyisyyteen.

Tulosten jalkauttamiseen on Ilmastokatu -hankkeessa panostettu erityisen paljon. Ilmastokatu on paketoitu monistettavaksi konseptiksi Ilmastokadun työkalupakkiin. Tämä toimintamalli on monistettavissa joko kokonaisuudessaan tai siitä voidaan valikoida soveltuvia osia uusille alueille toteutettavaksi. Työkalupakki tuotetaan sekä painettuna että verkkoversiona ja se käännetään osittain englanniksi. Työkalupakkia jaetaan 6Aika kaupunkeihin ja muihin Suomen isohkoihin kuntiin sekä medialle. Linkki työkalupakkiin ladataan myös mm. Policy Transfer Platformin ja Kokeilunpaikkaan. Ilmastokatu-hanketta on esitelty kansainvälisissä tilaisuuksissa, konferensseissa ja opintomatkoilla, mm. Eurocities Sharing Cities -konferenssissa Milanossa, EU:n ERRIN-verkoston

kokouksessa Brysselissä ja UNI-SET Energy Clustering -tapahtumassa Leuvenissa. Lisäksi hanketta on esitelty Helsingissä vieraileville kansainvälisille ryhmille ja lukuisissa kotimaisissa tapahtumissa ja tilaisuuksissa.

Helsingin Ilmastokatu (Helsingin kaupunki ja Green Building Council Finland)

Iso Roobertinkatu profiloitui uusien ratkaisuiden kokeilualustaksi. Kymmenen yritystä kokeili smart&clean -ratkaisuja mm. Viisaat vempaimet kokeiluissa ja Ilmastotreenissä. Noin kymmenen alueen yritystä on kehittänyt omaa liiketoimintaansa (mm. Sustainable Meal, Waste no More, kasvisruokakurssi, energiatehokas valaistussuunnittelu). Kymmenen yritystä ja 12 taloyhtiötä on saanut energianeuvontaa.

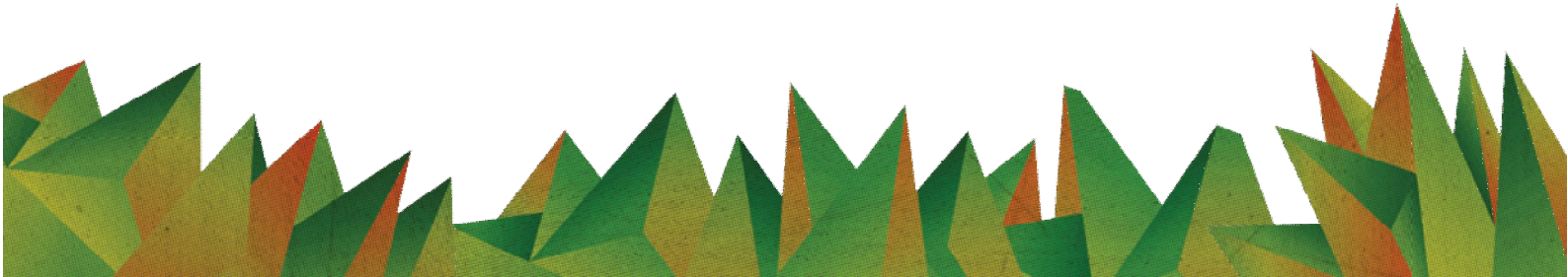
Hankkeen tavoitteisiin oli kirjattu alueen energiankulutuksen pieneneminen 10-20 %:lla. Taloyhtiöt ja muut kiinteistöt eivät ehtineet toteuttaa läheskään kaikkia suunnittelemaan energiatehokkuustoimenpiteitä hankkeen 20 kuukauden toiminta-aikana, mutta on selkeästi nähtävissä, että hankkeen toiminta-aikana suunnitellut toimenpiteet tulevat laskemaan alueen energiankulutusta merkittävästi lähivuosina, kun ne saadaan toteutettua.

Hankkeessa testattiin erilaisia energiankulutuksen mittaamenetelmiä ja energiankulutusta säästäviä laitteita. Kokeiluista saatiin paljon tietoa asuinkeuhkalojen energiankäytön seurantaan, vähentämiseen ja asukkaiden motivointiin. Tietoa hyödynnettiin hankkeessa Viisaat Vempaimet -konseptoinnissa ja ainakin kaksi laitetta kehittävää yritystä hyödynsi kokeiluista saatua tietoa myös omassa teknologiakehityksessään. Isoa osaa laitteista testasivat tavalliset asukkaat ja testaajien kokemuksista kerrottiin sosiaalisessa mediassa ja perinteisessä mediassa. Testit herättivät kiinnostusta. Viisaat vempaimet laitteita oli kokeilussa yhteensä seitsemässä kotitaloudessa.

Ainakin kymmenessä kiinteistössä on tehty energiasäästötoimenpiteitä. Neljä Iso Roobertinkadun kiinteistö testasivat hankkeen aikana reaaliaikaista vedenkulutuksen ja lämmitysverkoston paineen seurantaa. Lisäksi kahdessa näistä kiinteistöistä oli myös sisälämpötilojen mukaan säätyvä lämmityksen säätö kokeilussa. Näiden käytettävyyttä on arvioitu hankkeessa. Kahdessa liikekiinteistössä on toteutettu energiasuunta -kartoituksissa esitettyjä toimenpidesuosituksia. Yhdessä kiinteistössä tehdään valaistussaneeraus. Kahdessa kiinteistössä on hankesuunnittelu meneillään lämmityksen tasapainotuksesta ja patteriventtiilien uudistamisesta. Yhteen kiinteistöön asennetaan vakiopaineventtiilit.

Hankkeen myötä asukkaiden ja yritysten tietoisuus omasta energian kulutuksesta on kasvanut ja Aallon seurannan perusteella voidaan sanoa, että nykyisin asukkaat seuraavat energiankulutusta tarkemmin ja ovat tietoisempia omasta hiilijalanjäljestään. Alueelta on löytynyt muutama edelläkävijä asukas, jotka omalla toiminnallaan vaikuttavat myös alueellisiin mielipiteisiin. Myös punavuoriseura on lähtenyt ajamaan ilmastoasioita ja tukee kadun toimijoiden yhteistyötä.

Palvelumuotoilua hyödynnettiin alueen yhteistoimintamallin suunnittelussa. Yhteistoiminta rakennettiin taloyhtiöiden puheenjohtajien klubin, yritys yhteisön ja Punavuoriseuran varaan. Yhteistoimintamallia testattiin hankkeen aikana toteuttamalla katuröskisten yhteishankinta. Käytännössä tämän toteutus vaati merkittävästi hankehenkilökunnan työaikaa, sillä mitään

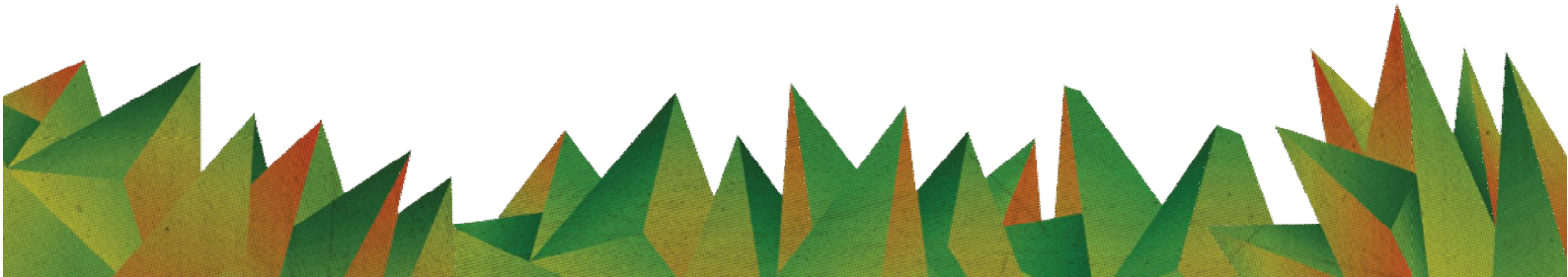
laajempaa yhteistyötä kadun toimijoiden välillä ei ole aiemmin ollut ja pelkästään yhteistyöverkoston luominen on vaatinut useita kymmeniä puheluita. Kadulla on aktiivisia toimijoita, ja nähtäväksi jää pystytäänkö yhteistoimintamallia hyödyntämään jatkossa ja löytyykö yhteistoiminnalle joku tarve. Hankkeessa syntynyt puhejohtajien klubi on palvelumalli, joissa taloyhtiöt voivat kevyellä ja kohtuuhintaisella (hankkeessa maksuton) konsultaatiolla ja vertaistuellla kehittää alueen ja kiinteistöjen viihtyisyyttä, energiatehokkuutta, ekologisuutta ja taloudellista arvoa nostavia hankkeita.

Yritysten vähähiilisen liiketoiminnan bootcampiin, jonka tavoitteena oli kehittää alueen yritysten liiketoimintaan liittyviä uusia vähähiilisiä palvelumalleja tai tuotteita, osallistui noin 20 yritystä. Bootcamp toteutettiin kaksivaiheisesti. Ensimmäisellä kerralla kartoitettiin yritysten tarpeita ja toisella kerralla tehtiin toimenpidesuunnitelmia niiden toteuttamiseksi. Näistä jatkokehitettävien ideoiden joukkoon kuului energiatehokas valaistus, Energiasuunta, hävikkiruoan vähentäminen, ravintoloiden yhteinen kaupunkiviljely sekä yhteiskäyttöauto. Energiatehokasta valaistussuunnittelua tarjottiin kaikille yrityksille ja se toteutettiin kenkäkauppa Good Kicksiin sekä yhteen taloyhtiöön. Energiasuunta toteutettiin kolmessa kohteessa. Näiden lisäksi toteutettiin liiketilojen energianeuvontakäyntejä, joissa HSY:n energia-asiantuntija kiersi seitsemässä liiketilassa kartoittamassa mahdollisia energiansäästökohteita. Hävikkiruoan vähentämiseksi toteutettiin Roban ruokakaupoissa Zero Foodwaste -kokeilu, joka jäi käytännöksi toiseen ruokakauppaan. Kaupunkiviljelyprojekti eteni hyvin, kunnes kiinteistö, jonka sisäpihalle sitä suunniteltiin, menetti yllättäen aktiivisen vuokralaisensa. Sähkökäyttöinen yhteiskäyttöauto ei toteutunut, koska kaupunki oli haluton varaamaan parkkiruutua vain yhtä toimijaa varten. Energianeuvontakäynneillä ilmeni, että kahdessa kiinteistössä toimii pizzeriat, joiden toiminnasta syntyy paljon hukkalämpöä. Näihin kiinteistöihin toteutettiin lämmöntalteenottoselvitykset.

Helsingissä lanseerattiin Ekotehokas terassi -kilpailu, jolla haettiin uutta konseptia terassiikauden pidentämiseen pohjoisissa olosuhteissa ekologisuudesta tinkimättä. Kilpailuun lähetettiin 11 ehdotusta, joista palkittiin kolme parasta. Helsingin kaupunki pilotoi voittajaratkaisun kesällä 2017 Ravintola Koskenrannassa ja se herätti hyvin median huomiota. Tavoitteena on, että malli leviää koko Helsingin alueelle.

Iso Roballa toteutettiin konsulttiselvitys logistiikan uudelleen järjestelyistä. Tavara- ja huoltoliikenne kävelykadulla nousi useaan otteeseen kadun toimijoiden keskuudessa ongelmaksi. Konsulttiselvitys sisälsi kadun logistiikan seurannan neljällä kameralla toteutettuna, joilla saatiin selville, kuinka pitkään ja minä aikoina kadulla on ajoneuvoja. Seuranta jouduttiin toteuttamaan tilanteessa, jolloin kadulla oli käynnissä kadun peruskorjaus, mistä syystä seurannan tulokset eivät vastaa normaalitilannetta. Forum Viriumin logistiikkapilotti -hankkeen kanssa sovittiin, että seurantaa jatketaan syksyllä 2017, jotta voidaan sanoa, miten logistiikkajärjestelyjä tulisi kadulla tulevaisuudessa kehittää.

Kadun energiankulutuksen visualisoinniseksi tuotettiin karttapohjainen palvelu, joka on ollut nähtävissä Ilmastokadun nettisivuilla. Palvelu visualisoi kohdekiinteistöjen energiankulutuksen ja mahdollisuudet energiatehokkuustoimenpiteisiin sekä havainnollistaa kohteissa jo tehtyjä ilmastotoimia.

Helsingissä toteutettiin hankkeen aikana 12 aurinkosähkökartoitusta. Hankkeen tuloksena saatiin Iso Roobertinkadulle kantakaupungin ensimmäinen kerrostalon aurinkovoimala.

Alueen energiankulutuksen vähentämiseen tähtäävistä toimista tuotettiin kolme opasta: Aurinkosähköä kerrostaloon, Energiatehokas valaistus kerrostaloon ja Energiatehokas valaistus liiketilaan.

Nopeat kokeilut -ohjelmassa kokeiltiin kolmea uutta vähähiilisen liiketoiminnan palvelua, jotka olivat Sustainable Meal -vastuullisen ruoan koulutus ravintoloille, Zero Food Waste -hävikkiruokakokeilu ruokakaupoissa, ja Resource Efficient Existing Buildings REEB -rakennusten käyttäjämäärien seuranta ratkaisu. Osa kokeiluista toi pysyvän toimintamallin muutoksen yrityksiin, joissa kokeilu tehtiin ja myös kokeilujen kehittäjät aikoivat jatkokehittää ideoitansa. Toimelan kansalaisopiston kanssa kehitettiin heille uusi Kasvisruokaa lihansyöjille -kurssi, jonne osallistui alueen asukkaita.

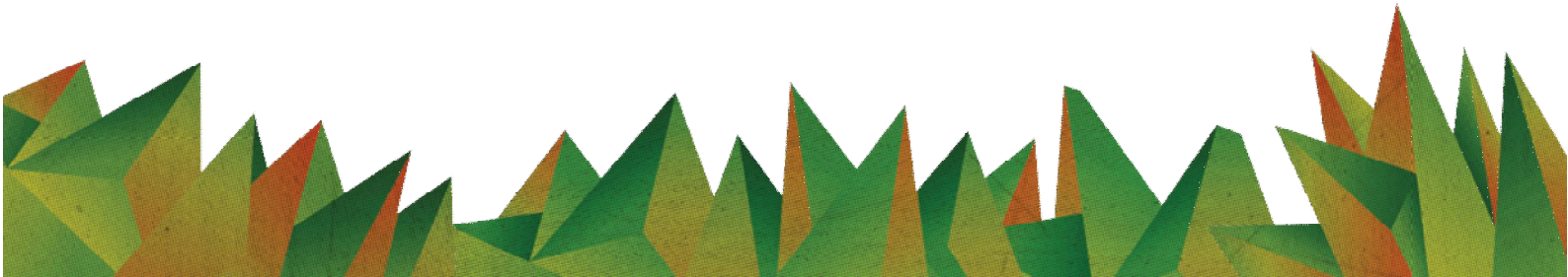
Iso Roobertinkadulla tehtiin energiankulutuksen ja hiilijalanjäljen seuranta yhteensä 9 kiinteistöön, joista 7 oli asuinkerrostaloja. Hiilijalanjälki laskettiin aluksi ajalta ennen hanketta (vuosi 2014 tai 2015) ja hankkeen ajalta 2016. Asuinkerrostaloissa tehtiin Motivan suositusten mukainen asuinkerrostalojen energiakatselmus ja kaksi toimisto/liikekiinteistöä skannattiin energiasuunta katselmuksissa. Katselmuksissa kaikille kiinteistöille toimitettiin toimenpidesuosituksen listaus kustannustehokkaista energiansäästötoimenpiteistä. Tämän lisäksi kiinteistöjä sparrattiin erittäin aktiivisesti energiasäästötoimenpiteiden toteutuksessa. Hankkeessa kerättiin huomattava määrä ymmärrystä erityisesti taloyhtiöiden tavasta tehdä päätöksiä ja heidän tarpeistaan. Ilmastokatu on sparrannut mm. Kiinteistöliittoa ja Sitraa heidän hankkeissaan. Hankkeen aikana etsittiin sopivia ratkaisujen tarjoajia kadun kiinteistöjen tarpeisiin kohtuullisen onnistuneesti. Uusia liiketoimintamahdollisuuksia on tunnistettu erityisesti teknologian avaimet käteen palvelullistamisessa. Green Building Council Finland on aktiivisesti viestinyt hankkeesta ja sen mahdollisuuksista jäsenistölleen.

Lisäksi Helsingissä toteutettiin Helsingin kaupungin innovaatorahaston budjetilla ilmastonmuutokseen sopeutuvat viherpihat kahteen taloyhtiöön. Opit koottiin Vihreä sisäpiha taloyhtiöön -oppaaseen muiden hyödynnettäväksi.

Vantaan Ilmastokatu

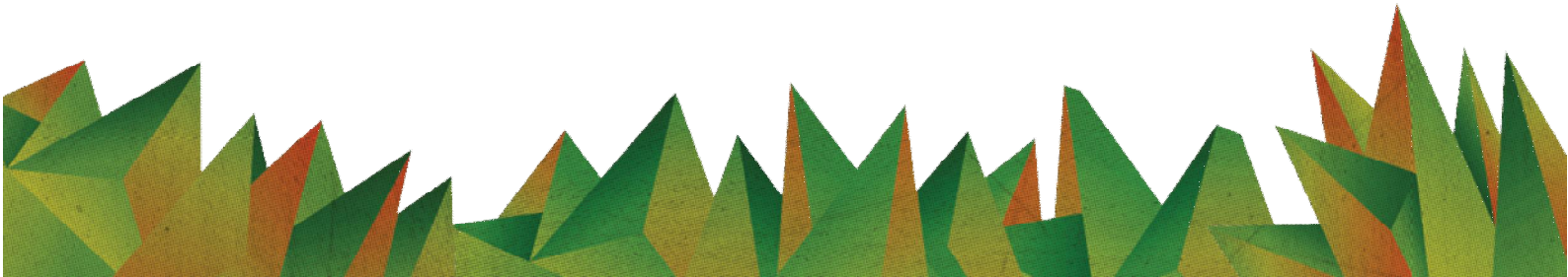
Vantaalla hankkeen tavoitteena oli etsiä hiilineutraaliudelle uusia, taloudellisesti kestäviä ratkaisuja & yhteisiä toimintamalleja yritysten, asukkaiden ja kaupungin yhteistyölle. Tähtäimessä oli yhdistää yritysten liiketoiminnan kehittäminen ja ympäristövastuullisuus tavalla, joka näkyy myös asiakkaille ja johon asukkaat voivat valinnoillaan vaikuttaa sekä nostaa esiin ja kannustaa tekemään näkyväksi ja kehittämään ympäristöystävällisyyteen liittyviä palveluja, tuotteita ja toimintatapoja. Lisäksi tavoitteena testata toimintamallia, missä yrityksiä ja asukkaita tuodaan mukaan suunnittelemaan ja toteuttamaan ilmastoviisasta, vähähiilistä aluetta.

Hankkeessa tehtiin tiivistä yhteistyötä kadun yritysten ja asukkaiden kanssa. Yritysten ja asukkaiden toiveita ja tarpeita kartoitettiin ja heidät otettiin mukaan ideoimaan hankkeen tarjontaa. Hankkeen toimia räätälöitiin tämän pohjalta. Hankkeen aluksi haastateltiin viittä kadun yritystä

palvelumuotoilijan kanssa. Haastattelujen tuloksiin pohjaten yrityksiä lähestyttiin ensin heille läheisimmillä asialla, kadun elävöittämisellä, ja järjestettiin yhdessä yritysten, kadun muiden toimijoiden ja Ilmastoinfon kanssa Ilmastokadun kevähulinat -tapahtuma, jossa tuotiin lisää elämää kadulle. Samalla nostettiin esiin yritysten vähähiilisiä tuotteita ja palveluita sekä yrityksissä tehtyjä ilmastotekoja. Tämä tuo yritysten ympäristövastuullisuuden näkyväksi asiakkaille, lisää tietoisuutta vähähiilisistä ratkaisuista ja antaa asiakkaille mahdollisuuden vaikuttaa niihin valinnoillaan. Kun pohja hyvälle yhteistyölle oli luotu, yritykset tuotiin yhteen jakamaan kokemuksiaan energiatehokkuuden ja ympäristöasioiden huomioimisesta liiketoiminnassa. Ilmastotekoja jo tehneet yritykset kertoivat, miten he olivat huomioineet energia- ja ympäristöasiat liiketoiminnassaan, miksi ja mitä hyötyä siitä on ollut. Yrittäjältä-yrittäjälle lähestymistapa toimi erinomaisesti, ja positiivista palautetta tuli erityisesti mielenkiintoisesta sisällöstä ja mahdollisuudesta tavata muita yrittäjiä. Vähähiilisen liiketoiminnan kehittämistoimia ideoitii yhdessä pienellä yritysporukalla. Tavoitteena oli selvittää, millaista tukea vähähiiliseen liiketoimintaan Ilmastokatu voisi tarjota niin että siitä olisi yrityksille mahdollisimman paljon iloa ja hyötyä. Yritykset toivoivat henkilökohtaisia ympäristö- ja energia-asioiden asiantuntijoiden neuvontakäyntejä, yritysten ilmastoteoista kertovia ikkunatarroja ja muuta viestintätukea, vastuullisen ruoan koulutusta ravintoloille sekä tapahtumayhteistyötä. Lisäksi yksi kauppakeskus toivoi parkkihalliinsa lämmintä pyöräparkkia, mihin hanke järjesti luvat. Yritysten energia- ja ympäristöasioiden asiantuntijat jalkautuivat 6 liikkeeseen. Käyntien aikana tarkasteltiin yhdessä yrittäjän kanssa konkreettisia mahdollisuuksia säästää energiaa ja parantaa olosuhteita liiketilassa. Ilmastoteoista kertovia ikkunatarroja räätälöitiin 5 liikkeeseen (lisää tehdään jos ehditään). Tarrat lisäävät tietoisuutta erilaisista keinoista huomioida ympäristöasiat liiketoiminnassa sekä tarjoavat asiakkaille mahdollisuuden vaikuttaa valinnoillaan. Vastuullisen ruoan työpajaan osallistui 4 ravintolaa, jotka antoivat koulutuksesta erittäin hyvää palautetta. Työpajan seurauksena yhden ravintola listalta löytyy useita Sustainable meal -tarralla merkittyjä vastuullisia annoksia, ja toisen ravintolan valikoimaan on kehitetty ilmastoystävällisiä satokausisämpylöitä sekä toimitettu heille heidän toivomaansa reseptiikkaa kasvislounasruokiin. Kolmas ravintola on työpajan jälkeen osallistunut resurssiviisaan Vantaan kehittämiseen kaupungin työpajoissa. Ruokalistalla näkyvästi esiin nostetut vastuulliset annokset lisäävät tietoisuutta ilmastoystävällisestä ruoasta, mikä on tärkeää, sillä ruoka muodostaa noin kolmanneksen henkilökohtaisista päästöistämme. Samalla asiakkaat saavat mahdollisuuden vaikuttaa valinnoillaan ravintolan tarjontaan ja sen ympäristövaikutuksiin. Kahden työpajaan osallistuneen ravintolan kanssa järjestettiin lisäksi vastuullisen ruoan maistatustilaisuus yleisölle kauppakeskus Dixissä. Tapahtumassa ravintolat ja pientuottajat pääsivät tuomaan esiin vastuullisia tuotteitaan ja yleisö tutustumaan vastuullisiin herkkuihin. Tempaus järjestettiin kauppakeskus Dixin laajennusosan avajaisten yhteydessä ja sillä tavoitettiin n. 300-400 asukasta ja asemakeskuksen käyttäjää. Tapahtumassa vastattiin asukkaiden kiinnostukseen ilmastoystävällistä ruokaa kohtaan sekä levitettiin tietoa vastuullisista ruokavalinnoista ja ravintoloiden ja pientuottajien vastuullisesta ruokatarjonnasta. Sekä asiakkaat että ravintolat olivat erittäin tyytyväisiä päivän antiin.

Yritysten ilmastoteoista viestittiin Ilmastokadun omissa kanavissa ja vinkattiin niistä eri medioille. Useat alueen yritykset saivatkin hankkeen seurauksena medianäkyvyyttä ilmastoteoilleen, mikä tukee hankkeen tavoitteita liiketoimintaedellytysten paranemisesta, toimijoiden motivoinnista sekä

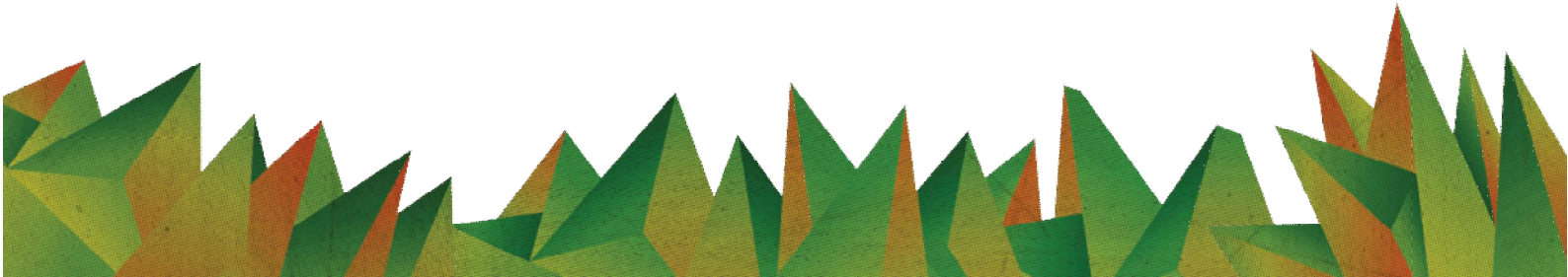
alueen profiiliin nostamisesta. Vantaan Ilmastokadulla oli myös hankesuunnitelman mukaisesti runsaasti tapahtumayhteistyötä alueen yritysten ja muiden toimijoiden kanssa useissa tapahtumissa. Näitä olivat esimerkiksi Ilmastokadun Keväthulinat, Earth hour, Dixin Vihreä Viikonloppu, Ilmastokadun ohjelma kolmena päivänä Dixin laajennusosan avajaisissa, Sun Festival sekä Pyöräilyaamiainen. Näissä yleisötapahtumissa sekä Ilmastokatu, yritysten ilmastoteot että ne ilmastoteot joita voimme tehdä arjessamme saivat näkyvyyttä. Vastaavasti yritykset tarjosivat paljon näkyvyyttä Ilmastokatu -hankkeelle. Runtas näkyvyys tuki hankkeen tavoitteita tietoisuuden lisäämisen, toimijoiden motivoinnin, liiketoimintaedellytysten paranemisen ja alueen profiiliin nostamisen osalta.

Hankkeen tavoitteena oli, että vähintään 10 yritystä on osallistunut liiketoimintansa kehittämiseen kohti vähähiilisyttä ja 10 muuta yritystä saanut energianeuvontaa (yhteisiä Helsingin kanssa), mikä myös toteutui. Vantaalla 9 yritystä osallistui tilaisuuteen, jossa jaettiin kokemuksia ympäristö- ja energia-asioiden huomioimisesta liiketoiminnassa, 4 yritystä osallistui vastuullisen ruoan työpajaan, 6 yritystä tilasi yritykseensä energia- ja ympäristöasioiden asiantuntijat, 5 yritystä toi ilmastotekojaan esiin ikkunatarrojen avulla ja kymmenkunta yritystä toi esiin vähähiilisiä tuotteitaan ja palveluitaan. Lisäksi useat kiinteistöosakeyhtiöt saivat energianeuvontaa tai tilasivat aurinkosähkökartoituksen.

Tavoitteena oli myös, että yritysten liiketoimintaedellytykset paranevat. Yritysten liiketoimintaedellytyksiä parannettiin tarjoamalla yrityksille sellaista konkreettista apua jota he toivoivat, järjestämällä tapahtumia alueen elävöittämiseksi sekä nostamalla aluetta ja sen yrityksiä esille mediassa. Hankkeen toimenpiteissä mukana olleet yritykset antoivat niistä positiivista palautetta niin kyselylomakkeissa, Aalto-yliopiston tekemässä haastattelussa kuin spontaanistikin.

Asukasyhteistyötä suunniteltiin hankkeen tavoitteiden mukaisesti käyttäjälähtöisesti: Asukkaiden tarpeita ja toiveita kartoitettiin yhteistyössä Laurea amk:n palvelumuotoilu –kurssilaisten kanssa ja asukastyötä suunniteltiin kartoituksen tulosten pohjalta. Asukkaita kiinnosti erityisesti energia ja ruoka sekä näiden ilmastovaikutusten taklaaminen omassa arjessa, ja hanke tarttui näihin aiheisiin. Asukkaiden tarpeeseen saada tietoa ja tukea ilmastoystävälliseen ruokaan liittyen vastattiin vastuullisen ruuan infopisteeellä kauppakeskus Dixin Vihreässä Viikonloppussa sekä Vastuullisen ruuan maistiaistilaisuudessa Dixin laajennusosan avajaisten yhteydessä. Samalla tavoitettiin toinen kohderyhmä, Dixin asemakeskuksen käyttäjät. Asukkaat pääsivät tutustumaan ja kokeilemaan arjen ilmastovalintoja – ilmastoystävällistä ruokaa, liikkumista ja energiansäästöä - myös lukuissa tapahtumissa, joissa Vantaan Ilmastokatu oli mukana tai järjesti yhdessä alueen yritysten, Laurean ja alueen muiden toimijoiden kanssa. Tapahtumien järjestäminen ja niihin osallistuminen paikoissa, joissa liikkuu runsaasti väkeä, tarjosi hankkeelle ja ilmastoasioille runsaasti näkyvyyttä ja mahdollisti suurten ihmisjoukkojen tavoittamisen.

Energiankulutuksen leikkaaminen oli tärkeä tavoite Ilmastokadulla. Hankkeen alussa huomasimme, että perinteisiin energianeuvontatilaisuuksiin on vaikeaa saada yleisöä. Niinpä kehitimme kodin energiaa säästävistä ratkaisuista uuden, helpommin lähestyttävän konseptin, toiminnallisen ”Viisaat Vempaimet” –näyttelyn. Näyttelyssä sai tutkia ja testata erilaisia kodin energiaa säästäviä ja energiankulutuksen seurannan mahdollistavia ratkaisuja älytermoasteista

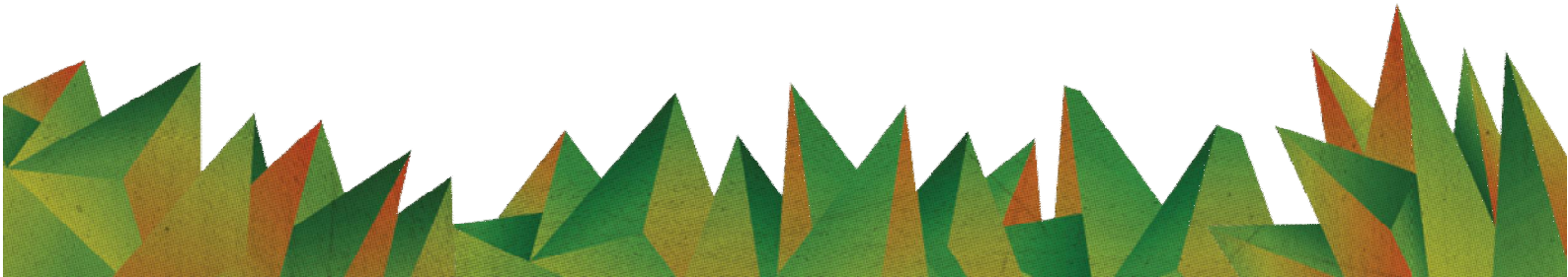

kotiautomaatiojärjestelmiin. Näyttely pilotoitiin Tikkurilan kirjastossa tammikuussa 2017 ja se saavutti neljän päivän aikana arviolta 700 ihmistä. Näyttely tuki alueen energiansäästötavoitteita, sillä kolmannes kasvihuonekaasupäästöistä muodostuu asumisesta. Samalla se saattoi yhteen energiatehokkuusratkaisujen tarvitsijoita ja niitä tarjoavia yrityksiä. Näyttelyn myötä taloyhtiöt ja kiinteistöjen omistajat tunnistavat paremmin markkinoiden uusia ratkaisuja ja ovat päässeet tutustumaan ja kokeilemaan niitä, mikä toivottavasti johtaa energiatehokkuusparannuksiin kiinteistöissä.

7 alueen kiinteistöön tehtiin aurinkosähkökartoitukset, joista ainakin yksi on siirtymässä kohti suurta aurinkosähköinvestointia. Tämä tukee hankkeen energiansäästötavoitteita ja todennäköisesti vauhdittaa aurinkosähköinvestointeja alueen muissa kiinteistöissä. Lisäksi 10 kiinteistöä sai henkilökohtaista energianeuvontaa: Hankkeen energia-asiantuntija teki energiakatselmointeja neljään asuinkiinteistöön ja suositteli kuhunkin kiinteistöön sopivia energiatehokkuustoimia ja ratkaisujen tarjoajia. Kolmeen kiinteistöön tehtiin hiilijalanjälkiseuranta ja kahteen näistä hiilineutraaliusskenaario. Kolmessa muussa kiinteistössä vierailtiin energia-asiantuntijan kanssa tutustumassa tilanteeseen ja esittelemässä esimerkiksi aurinkosähkön mahdollisuuksia kiinteistöön. Näiden toimien, aurinkosähkökartoitusten sekä Viisaat Vempaimet -tapahtuman myötä taloyhtiöt ja kiinteistöjen omistajat tunnistavat paremmin markkinoiden uusia ratkaisuja ja ovat päässeet myös tutustumaan tai kokeilemaan niitä. Hankesuunnitelman mukaisesti kiinteistöjä myös informoitiin uusista rahoitusmalleista. Kiinteistöjä ja yrityksiä varten laadittiin kooste uusiutuvan energian ja energiatehokkuustoimien rahoitusmalleista. Kooste julkaistiin Ilmastokadun verkkosivuilla ja kiinteistöjä informoitiin rahoitusmalleista tarpeen mukaan myös kohdekäyntien yhteydessä. Hankkeen tavoitteena oli, että vähintään 10 kiinteistöä on tehnyt energiansäästötoimenpiteitä (yhteisiä Helsingin kanssa). Koska päätöksenteko kiinteistöissä on hidasta, tuen tarve etenkin taloyhtiöpuolella melko suurta & koska monien Tikkurilan kiinteistöjen kohtalo on epävarma (puretaanko/korjataanko/rakennetaanko lähelle varjostava rakennus), ei tavoitteeseen päästä hankkeen aikana sen lyhyestä kestosta ja niukoista henkilöstöresursseista johtuen. Kiinteistöille on kuitenkin tarjottu reilusti tietoa ja tukea päätöksenteon ja toimien toteuttamisen tueksi hankkeen päättymisen jälkeen.

Hankkeen tavoitteena oli, että yritykset pääsevät mahdollisuuksien mukaan kokeilemaan ratkaisujaan alueilla, ja kaupungin tehtävänä oli toimia tässä mahdollistajana. Ratkaisujen tarjoajia ja ratkaisuja hakevia saatettiin yhteen Viisaat Vempaimet -tapahtumassa. Lisäksi match makingia tehtiin kiinteistöjen energiakatselmointien ja aurinkosähkökartoitusten yhteydessä sekä silloin, kun löydettiin kiinteistöjen tarpeisiin ja ongelmiin (esim. tilojen liiallinen lämpeneminen auringonpaisteella) sopivia ratkaisuja. Vantaan kävelykaturemontti ei ehtinyt alkaa hankkeen aikana. Kävelykadun rakentamisessa hyödynnettäviä ilmastoystävällisiä ratkaisuja tuotiin kaupunkisuunnittelun tietoon järjestämällä tapaaminen, jossa Iso Roban katurempan ilmastoystävällisten ratkaisujen suunnittelijat jakoivat tietoaan ja kokemuksiaan Vantaan kaupungin välle.

Hankkeen yhtenä tavoitteena oli, että kaupunki voi yhdessä eri toimijoiden kanssa kehittää kaupunkia kohti vähähiilistä ja resurssiviisasta yhteiskuntaa. Hankkeen aikana saatiin runsaasti kokemusta vähähiilisen toiminnan kehittämisestä yhdessä eri toimijoiden kanssa, ja yksi vastuullisen

ruoan koulutukseen osallistuneista ravintololoista on jo jatkanut resurssiviisaan yhteiskunnan kehittämistä kaupungin Resurssiviisas Vantaa -työpajoissa.

Hankkeen tuloksena syntyi yhteisöllinen ja osallistava tapa toimia. Erityisesti tämä toteutui alueen yritysten, mutta myös asukkaiden ja Laurea amk:n kanssa. Pidempi aikajänne ja suuremmat henkilöstöresurssit olisivat mahdollistaneet perusteellisemman osallistamisen ja yhdessä tekemisen kaikkien kohderyhmien kanssa ja kesken. Yhtenä hankkeen tavoitteena oli motivoida toimijoita ja nostaa alueen profiilia medianäkyvyydellä. Tässä onnistuttiin erinomaisesti, sillä sekä hankkeelle että siinä mukana olleille toimijoille onnistuttiin saamaan runsaasti myönteistä medianäkyvyyttä.

Hankkeessa saavutetut tulokset jäävät elämään niissä yrityksissä, asukkaissa ja kiinteistöissä, jotka siirtyivät tai saivat kipinän ilmastoystävällisempään toimintaan hankkeen aikana. Nämä edelläkävijät todennäköisesti innostavat esimerkillään myös alueen muita toimijoita.

HSY Ilmastoinfo

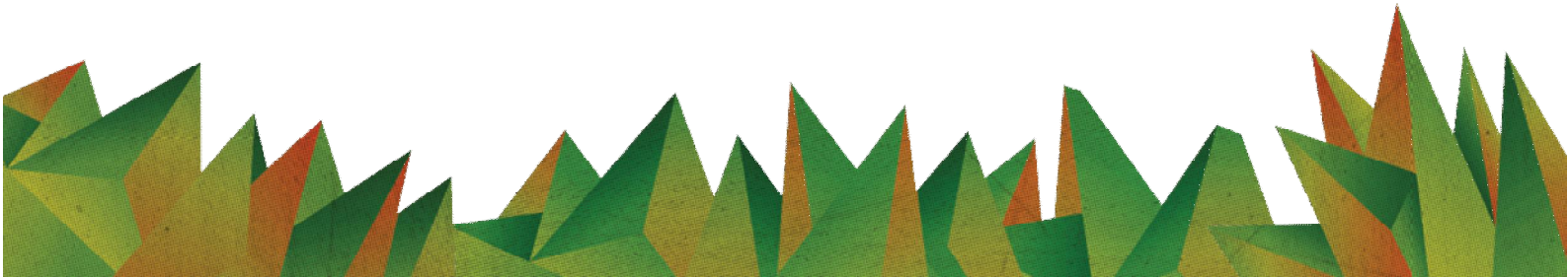
HSY Ilmastoinfo markkinoi tehokkaasti Ekokompassi-palvelua alueiden yrityksille: lähes kaikissa yrityksille suunnatuissa tilaisuuksissa ja tapaamisissa tuotiin palvelu esille, esim. Iso Roobertinkadun yritysten bootcampissa ja Tikkurilan kivijalkayrityksiä kiertämällä. Lisäksi Tikkurilassa suunniteltiin kauppakeskuksen yritysten yhteistä sertifikaattia käymällä keskusteluja kauppakeskusjohdon kanssa ja järjestämällä yhdessä kauppakeskuksen kanssa esittelytilaisuus yrityksille.

Myös Energiasuunta-palvelua markkinoitiin tehokkaasti alueiden yrityksille ja tuotettiin palvelusta kevyt markkinointivideo: lähes kaikissa yrityksille suunnatuissa tilaisuuksissa ja tapaamisissa tuotiin palvelu esille. Energiasuunnan tilasi Ilmastokaduilla kolme yritystä ja palvelusta tehtiin myös markkinointivideo kannustamaan palvelun käyttöönottoon.

Ilmastoinfo järjesti Inspiration Day -tapahtumat Vantaalla (Ilmastokadun kevähulinat 6.4.2016) ja Helsingissä (Helsinki-päivä Ilmastokadulla 12.6.2016) katujen asukkaille ja yrityksille, joissa asukkaat, toimijat ja kävijät pääsivät kokeilemaan erilaisia ilmastoystävällisiä tuotteita ja palveluita. Tapahtumien suunnittelu ja toteutus oli käyttäjälähtöistä. Tapahtumissa tuotiin esille kadun toimijoiden ilmastotekoja ja kävijät pääsivät vaikuttamaan hankkeen kulkuun ja asuinalueeseensa.

Hankkeessa luotiin ja kokeiltiin personal climate trainer -konseptia kannustamaan ilmastotekoihin. Kuusi esimerkkiperhettä (kolme Helsingin ja kolme Vantaan Ilmastokaduilla) osoittivat erilaisilla ilmastotreeneillään, että ilmastomyönteiset valinnat ovat usein helppoja ja parantavat yleistä elämänlaatua. Lisäksi perheet kokeilivat erilaisia kotimaisia ilmastoystävällisiä tuotteita ja palveluita, joten myös yritykset saivat tuotteistaan palautetta loppukäyttäjiltä. Kokeilusta tuotetuilla sosiaalisen median videoilla ja ansaitulla mediahuomiolla perheiden kokemukset ja ilmastotreeneiden vinkit levisivät myös laajemmalle yleisölle.

HSY:n Ilmastoinfon muita käynnissä olevia kampanjoita ja tapahtumia levitettiin alueille: esimerkiksi Tasapainota talo -infoilta, ilmainen aamupalatapahtuma pyöräilijöille, Maailman vesipäivän tempaus, ravintolapäivän kasvisruokatilaisuus, Pyörät pyörimään -sähköisen liikkumisen tapahtuma ja Aurinkosähköä kotiin -infoiltoja.

Lisäksi Ilmastoinfon tehtävänä oli nostaa Ilmastokatujen profiilia, valita parhaat käytännöt ja näitä kuvaavat kohteet sekä laatia niille markkinointisuunnitelmat tavoitteena saada media kiinnostumaan. Toimijoita motivoitiin ja kadun profiilia nostettiin hyödyntämällä esimerkiksi Iso Roobertinkadun aurinkopaneeliasennuksen medianäkyvyyttä. Asennukselle saatiin merkittävästi näkyvyyttä kadulla ja kaikissa Suomen suurimmissa medioissa järjestämällä toimittajille käyntejä paneelien luona sekä avoimet aurinkojuhlat juhlistamaan paneelien asennusta. Hankkeen loppuvaiheessa määriteltiin hankkeen parhaita käytäntöjä ja ostettiin osaavalta viestintätoimistolta niille viestintä- ja markkinointisuunnitelma.

4.3 Miten hakemuksen kohteena olevaa toimintaa jatketaan ja tuloksia sekä kokemuksia hyödynnetään hankkeen päättymisen jälkeen?

Mikäli hankkeen toiminta on luonteeltaan sellaista, että on perusteltua ajatella sen jatkuvan hankkeen päättymisen jälkeen, on tämä tuotu esiin jo hakemuksessa. Kuvaa millä toimilla ja miten toimintaa jatketaan ja saatuja kokemuksia hyödynnetään. Mitä hyviä käytäntöjä hankkeessa on kehitetty sekä miten niitä on levitetty ja otettu käyttöön? Mitä tekisit toisin?

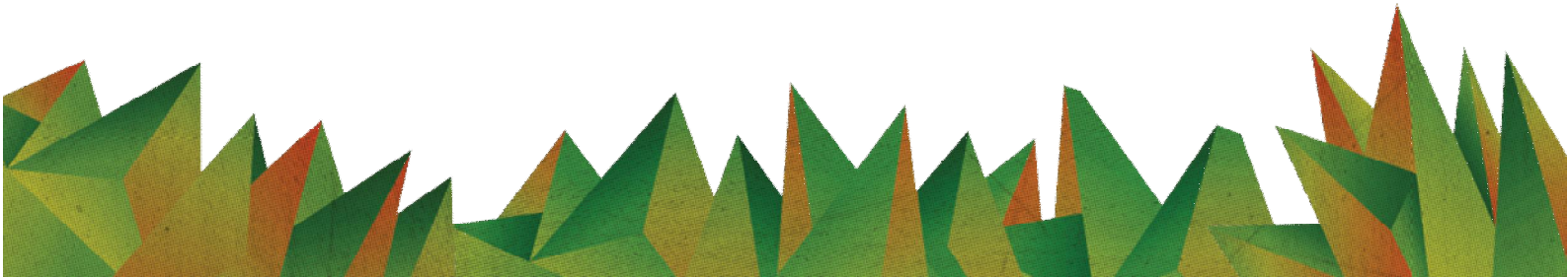
Hankkeen keskeiset kokeilut ja konseptit on koottu Ilmastokadun työkalupakkiin, jonka keskeisenä sisältönä on "Tee se itse" -kortit. Korteissa on kerrottu lyhyesti, mistä kyseisessä toimenpiteessä on kysymys ja osoitetaan selkeät askeleet, kuinka se toteutetaan. "Tee se itse" -kortteja on toteutettu seuraavista aiheista: Viisaat vempaimet, Puheenjohtajien klubi, Ilmastotreeni (Personal Climate Trainer), Aurinkosähkön hankinta kerrostaloihin, Energiakatselmoinnin/katselmuksentekijä yrityksiin ja kiinteistöihin, Nopeat kokeilut, Ikkunatarrat, Inspiration Dayt, Referenssikohteet uusille ratkaisuille (valaistus, lämmöntalteenotto, viherpiha), Vähähiilinen liiketoiminta/yritysyhteistyö, hankkeen seuranta, Yhteistoimintamalli sekä Viestintä. Työkalupakki sisältää lisäksi hankkeessa tuotetut oppaat: Aurinkosähköä kerrostaloon, Energiatietokas valaistus taloyhtiöön, Energiatietokas valaistus liiketilaan ja Vihreä sisäpiha taloyhtiöön. Työkalupakki on tuotettu sekä painettuna että internet -versiona ja se on osittain käännetty englanniksi. Se jaetaan Suomen suurimpiin kuntiin ja medialle.

Hankkeen keskeiset toimenpiteet ja niiden jatko on kirjattu oheiseen taulukkoon.

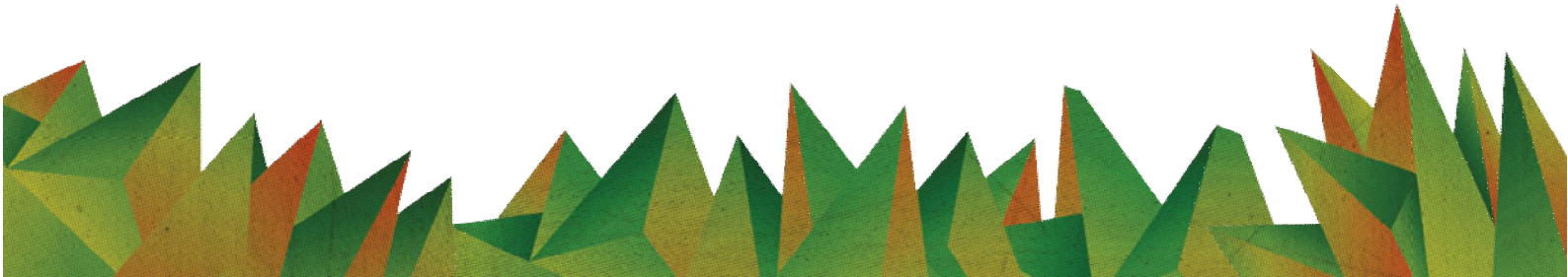
TOIMENPIDE/TUOTE	KENEN KÄYTTÖÖN?	KUVAUS	JÄLKÄYTTÄMISESTÄ VASTAA
Ilmastokadun työkalupakki	Kunnat ja muut toimijat, jotka haluavat toteuttaa Ilmastokadun tai ilmastokadussa kehitettyjä konsepteja kansallisesti ja kansainvälisesti	Tuotetaan työkalupakki, josta löytyy Ilmastokadulla kehitettyjen ja kokeiltujen konseptien "tee se itse" -kortit, oppaat ja muu materiaali. Lähetetään fyysistä pakkaa valituille tahoille ja linkkiä verkkomateriaaleihin	Helsingin kaupungin ympäristökeskus, Vantaan ympäristökeskus, HSY Ilmastoinfo, Green Building Council Finland

		laajemminkin. HUOM! Kaikki allaolevat toimenpiteet ovat mukana Ilmastokadun työkalupakissa.	
Aurinkosähkön hankinta kerrostaloon	Finsolar, aurinkosähköyritykset, HSY Ilmastoinfo, kaupunginosayhdistykset, suuret kiinteistöyritykset (SATO, HOAS), Laituri, Vantaa- info	Lähetetään linkki Aurinkosähköä kerrostaloon – oppaaseen ja annetaan mahdollisuus tilata oppaita	Helsingin kaupungin ympäristökeskus
Ekotehokkaan terassin pilotointi	Ravintolat: Koskenranta ja Teurastamon rakennus 11	Ilmastokatu maksaa Helsingin kaupungin innovaatiorahastosta pilottiterassin suunnittelun. Ympäristökeskus seuraa ja ohjaa pilotin etenemistä. Kaupunki markkinoi ja viestii aiheesta, kun terassi valmistuu	Helsingin kaupunki: ympäristökeskus, rakennusvirasto, kaupunginkanslia (elinkeino-osasto)
Viisaat vempaimet - näyttely	HSY Ilmastoinfo	Siirretään tieto ja materiaalit näyttelystä ja sen järjestämisestä Ilmastoinfoon	Vantaan ympäristökeskus
Puheenjohtajien klubi	Kaupunginosayhdistykset, Punavuoriseura, Helsingin kaupunginosayhdistykset ry Helka, Kiinteistöliitto	Roban pj-klubin jatkuvuus Punavuoriseuran kautta. Mallin leviäminen Helsingin kaupunginosayhdistyks et ry:n ja mahdollisesti Kiinteistöliiton kautta.	Green Building Council Finland
Yhteistoimintamalli (katurosskisten yhteishankinta)	Roban kiinteistöyhtiöt ja taloyhtiöt	Katuroskisten yhteishankinta ensimmäisenä	Helsingin kaupunki: ympäristökeskus ja rakennusvirasto

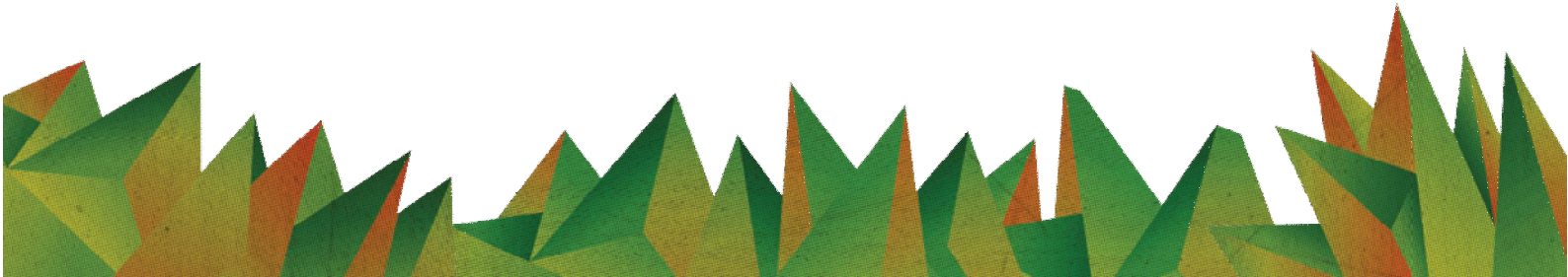

		kokeiluna	
Logistiikkaseuranta	Forum Virium, Sami Sahala	Seurantaa jatketaan syksyllä 2017 peruskorjauksen valmistuttua, jotta saadaan dataa nykytilanteesta	Helsingin kaupungin ympäristökeskus
Personal Climate Trainer eli Ilmastotreeni	HSY Ilmastoinfo	HSY:n Ilmastoinfossa pyritään yhdistämään ilmastotreeneit olemassa olemaan Climate Match -konseptiin sekä jatkamaan & kehittämään pikatreeniohjelmien konseptia tapahtumissa.	HSY Ilmastoinfo
Ilmastotekomme -ikkunatarrat	Ilmastokumppanit, Ekokompassi	Ikkunatarrojen tarjoaminen Ilmastokumppani -yrityksille, Ekokompassi-yhteistyön selvittäminen	Helsingin kaupungin ympäristökeskus
Energiatehokas valaistussuunnittelu liiketilaan ja kerrostaloon	Iso Roba 17-19, Good Kicks	Seurataan, että liiketila ja taloyhtiö toteuttavat valaistuksen vuoden 2017 aikana ja viestitään aiheesta, kun valmis	Helsingin kaupungin ympäristökeskus
Energiatehokas valaistus liiketilaan ja kerrostaloon -oppaat	Asuinkerrostalot ja muut taloyhtiöt, pienet liikehuoneistot, Ramboll ja muut suunnittelijat, Vantaa-info, Laituri	Lähetetään linkki oppaaseen ja annetaan mahdollisuus tilata oppaita	Helsingin kaupungin ympäristökeskus, terveystarkastajat jakavat ravintoloihin

Nopeat kokeilut: Sustainable Meal, Resource Efficient Existing Buildings (REEB), Waste no More	Ravintolat, kaupat ja toimisto/koulurakennukset	Osana Ilmastokadun työkalupakkia	Green Event Oy, From Waste to Taste ry, Nomenal Oy
Hiilijalanjäljen laskenta	Kiinteistön omistajat, KOY:t ja taloyhtiöt	Uusitaan hiilijalanjälkilaskenta 2- 3 vuotta hankkeen päättymisen jälkeen	Helsingin kaupungin ympäristökeskus
Vihreä sisäpiha	As Oy Roba 26, As Oy Annankatu 6	Seurataan, että taloyhtiöt toteuttavat viherpihat kesän 2017 aikana ja viestitään aiheesta, kun valmis	Helsingin kaupungin ympäristökeskus (kesätyöntekijä)
Vihreä sisäpiha -opas	Asuinkerrostalot ja muut taloyhtiöt, Dodo ry, Vantaa- info, Laituri, Helsingin kaupunginosayhdistykset ry Helka	Lähetetään linkki oppaaseen ja annetaan mahdollisuus tilata oppaita	Helsingin kaupungin ympäristökeskus
Seurantaraportti	Energiakokeilut.fi, Policy Transfer Platform; Hinkumappi; kokeilunpaikka.fi	Lähetetään linkki raporttiin	Aalto
Kasvisruokaa lihansyöjille - kokkauskurssi	Kansalaisjärjestöt, Kansalaisopistojen liitto KoL	Kerrotaan konseptista ja kokemuksista KoL:n blogissa, pyydetään levittämään tietoa ja materiaaleja, laitetaan reseptit verkkosivuille.	HSY Ilmastoinfo

Hankkeessa huomattiin nopeasti, ettei omaa seminaaria kannata erikseen järjestää vaan sen sijaan on tehokkaampaa osallistua tapahtumiin, joissa hankkeen kohderyhmä jo valmiiksi on. Hankkeen tuloksia on esitelty erilaisissa tilaisuuksissa laajalle yleisölle niin kotimaassa kuin ulkomaillakin. Kansainvälisiä esityksiä on ollut Eurocities -konferenssissa, EU:n ERRIN-verkoston ilmasto- ja energiatyöryhmän kokouksessa sekä UNISSET -konferenssissa. Hanke tavoitti kansainvälistä yleisöä myös Smart Regions II -konferenssin iltatilaisuudessa. Kotimaassa hanketta ja sen tuloksia on esitelty mm. Ilmansuojelupäivillä, HSY:n Ilmastoseminaarissa sekä lukuisissa organisaatioissa.

4.4 Toteutuiko hanke aiotulla maantieteellisellä alueella tai kuinka alue mahdollisesti muuttui? Saavutettiin suunniteltu kohderyhmä vai tuliko siihen muutoksia? Oliko muita toteutukseen liittyviä muutoksia?

Hanketta on hakemuksessa esitetty toteutettavaksi tietyllä maantieteellisellä toteutusalueella, mutta eri syistä alue voi muuttua. Kuvaa mahdolliset muutokset toteutusalueeseen ja mistä muutokset johtuivat. Hankkeelle on hakemuksessa esitetty tietty kohderyhmä, mutta siihen voi toteutuksen täsmentyessä tulla pieniä muutoksia. Kerro, kuinka aiottu kohderyhmä saatiin hankkeen toimintaan mukaan, tai tuliko kohderyhmään muutoksia.

Hankkeen kohderyhmänä ovat olleet sekä asukkaat, alueen yritykset, ratkaisuja tarjoavat yritykset sekä kaupungin yksiköt. Tikkurilassa kohderyhmänä ovat myös asemakeskusta päivittäin käyttävät 70 000 joukkoliikenteen käyttäjää. Iso Roobertinkadun kohdealue toteutui Helsingissä hankesuunnitelman mukaisesti. Käytännössä kohderyhmää kontaktoitiin pääosin Iso Roobertinkadun kävelykadun osuudelta. Vantaalla kohdealue oli Tikkurilan keskusta: Asematie, Tikkuraitti ja sen lähialueet mukaan lukien uusi asemakeskus Dixi. Tällä alueella hanke myös toteutui.

Kohderyhmistä kadun yritykset, kiinteistöt ja ratkaisuja tarjoavat yritykset tavoitettiin pääosin henkilökohtaisella yhteydenotolla, asukkaat ja asemakeskuksen käyttäjät henkilökohtaisella kontaktoinnilla, hakuilmoituksilla ja muulla viestinnällä sekä tapahtumien kautta (esim. Aurinkosähköilta, Inspiration day -tapahtumat, Earth Hour -tapahtumat, Viisaat vempaimet -näyttely, Dixon Vihreä Viikonloppu, Sustainable Meal -maistatus). Ratkaisuja tarjoavia yrityksiä tavoitettiin ja saatettiin yhteen mahdollisten ratkaisuja tarvitsevien tahojen kanssa mm. Viisaat Vempaimet -tapahtumassa, jossa esiteltiin erilaisia energiaa säästäviä ja energiankulutuksen seurannan mahdollistavia ratkaisuja sekä vastuullisen ruoan koulutuksissa ravintoloille.

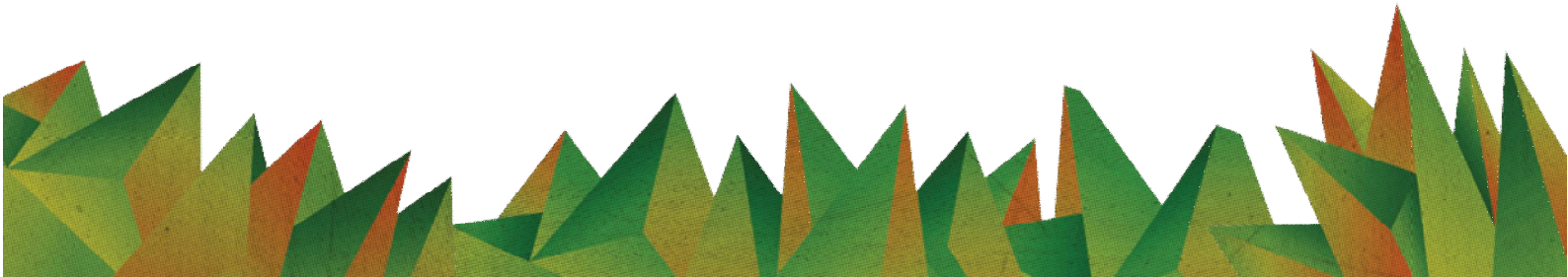
Alueiden taloyhtiöt ja kiinteistöyhtiöt tavoitettiin henkilökohtaisesti kontaktoimalla ja nämä oli helppo houkutella mukaan ehdotettuihin toimenpiteisiin (Energiakatselmukset, aurinkoenergiakartoitukset, energianeuvonta, valaistussuunnittelu, viherpihasuunnittelu, lämmöntalteenoton mahdollisuuksien tutkimus, laitekokeilut, Roban roskisten yhteistöiminta-projekti). Erilaisiin toimenpiteisiin osallistui muutama kymmenen kiinteistöä. Pääosa hankkeeseen osallistuvista kiinteistöistä oli itse Ilmastokaduilla, muutama kiinteistö myös alueen liepeillä. Energianeuvontaa saaneille taloyhtiöille ja useille muille kiinteistöille suositeltiin ja etsittiin heidän tarpeisiinsa sopivia energiaa säästäviä ratkaisuja.

5 Seurantatiedot

5.1 Päästiinkö toteutuksessa hakemuksessa esitettyihin (kohta 12) numeerisiin tavoitteisiin? Mistä mahdolliset erot johtuvat?

Hakemuksessa hankkeelle asetettiin numeerisia tavoitteita, jotka kuvaavat hanketason ja ohjelmatasen tulosten toteutumista. Miten hyvin ne toteutuivat? Kuvaa tavoitetasojen ja toteuman mahdollisten erojen syyt.

Hankehakemuksen tuotosindikaattorit saavutettiin hyvin. Ainoastaan yksi indikaattori "Yritykset, jotka käynnistävät t&k&i-toiminnan tai t&k&i-yhteistyön yliopistojen, korkeakoulujen tai

tutkimuslaitosten kanssa” jäi toteutumatta. Yhteistyötä yritettiin käynnistää koekiinteistöjä etsivän VTT:n aurinkokalvotutkimuksen ja parin Tikkurilan kiinteistön välillä. Tikkurilasta olisi löytynyt kalvojen testaukseen potentiaalisia kiinteistöjä, mutta kokeilu ei match makingistä huolimatta lähtenyt lentoon VTT: puolelta. Nuuka Solutions Oy:n kehittämää palvelua taas ei päästy Metropolian kanssa kokeilemaan suunnitellusti, koska testialustaksi suunnitellun kiinteistön iso vuokralainen irtisanoutui yllättäen, eikä palvelua olisi ollut järkevää kokeilla tyhjillään olevassa kiinteistössä. Muutoin indikaattoritavoitteet saavutettiin tai jopa ylitettiin.

5.2 Miten asetetut numeeriset tavoitteet palvelivat hankkeen toteutusta? Mitkä indikaattorit olisivat tukeneet paremmin toteutusta? Mitä mahdollisia omia seurantatietoja tai indikaattoreita toteutuksessa hyödynnettiin?

Olivatko asetetut indikaattorit ja niiden tavoitteet hyödyllisiä toteutuksen kannalta? Kertoivatko ne hankkeen sisällöllisistä tavoitteista vai eivät?

Hankkeelle asetetut numeeriset tavoitteet kuvaavat hankkeen tavoitteiden sisällöllistä toteutumista huonosti. Hankkeen päätavoitteena oli alueen kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen. Erityistavoitteen 3.2 indikaattorit olisivat palvelleet hanketta paremmin.

6 Hakijan osaaminen, hankkeen riskiarviointi ja ohjausryhmä

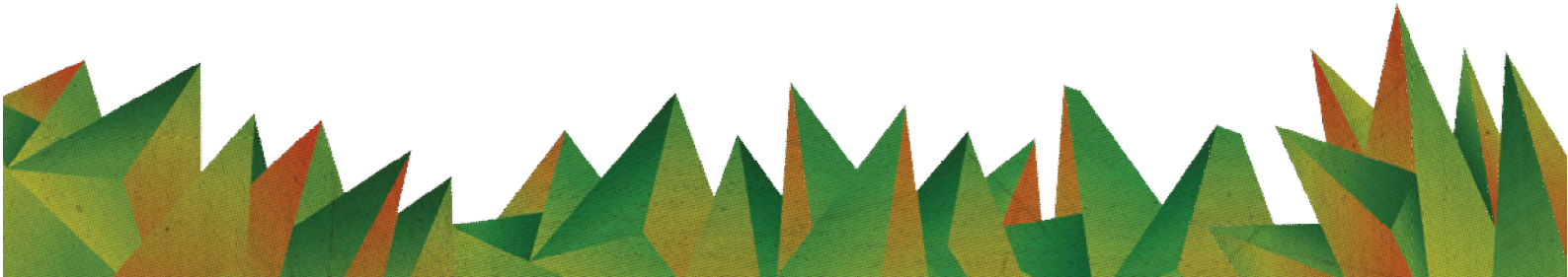
6.1 Miten hanke kartutti tuensaajan hanketyöosaamista ja hankkeen sisällön mukaista osaamista?

Kerro tuensaajaorganisaatioon kertyneestä osaamisesta niin sisällöllisen teeman kuin hanketyönkin osalta.

Helsingin kaupungilla hanketyöosaamisen saralla osaamista karttui hankinnoista, raportoinnista, hankeviestinnästä ja projektinhallinnasta. Hankkeen sisällön mukaista osaamista kertyi mm. palvelumuotoilusta, pienten yritysten vähähiilisen liiketoiminnan edistämisestä, aurinkosähkön hyödyntämismahdollisuuksista kantakaupungissa ja energiaa säästävistä teknologisista ratkaisuista..

Vantaan ympäristökeskus ei ole aiemmin ollut mukana EAKR -rahoitteisessa hankkeessa ja hankkeita on muutenkin tehty niukasti. Niinpä hanketyöosaamista kertyi niin hankehausta, hankinnoista, raportoinnista kuin hankeviestinnästäkin. Hankkeen sisällön mukaista osaamista karttui mm. kohderyhmälähtöisestä työskentelystä, palvelumuotoilusta, pienten yritysten vähähiilisen liiketoiminnan edistämisestä, tapahtumatuotannosta, aurinkosähkö- ja hiilijalanjälkikartoituksista, energiaa säästävistä ratkaisuista ja yritysysteistyöstä.

Hanketyöosaamista kertyi HSY:n Ilmastoinfossa raportoinnista, projektinhallinnasta ja hankinnoista. Kokemusta saatiin myös poikkeuksellisen ketteräksi koetusta tavasta tehdä EU-hanketta – kokeilevuudesta ja ennakkoluulottomuudesta. Sisällön mukaista osaamista kertyi pitempiaikaisesta henkilökohtaisesta ja yksilöllisestä neuvonnasta (personal climate trainer) ja pilottikokeilijoiden hyödyntämisestä kohderyhmäviestinnässä ja -motivoinnissa. Lisäksi opittiin uutta ketterästä videotuotannosta, sidosryhmäyhteistyöstä ja pienyritysten keveistä energia- ja ympäristökatselmoinneista. Hankkeesta kertyi myös Energiasuunta-palvelun käyttäjäkokemuksia sekä Ekokompassi-palvelun oppeja yhteistyön virittelystä kauppakeskuksen kanssa.

Green Building Council Finland ei ole ennen ollut mukana EAKR-rahoitteisissa hankkeissa, joten osaamista kertyi tämän rahoitusmekanismin osalta. Hanketyöosaamisen saralla osaamista karttui hankinnoista, raportoinnista, hankeviestinnästä ja projektinhallinnasta. Hankkeen sisällön mukaista osaamista kertyi mm. palvelumuotoilusta, taloyhtiöiden energiatehokkuuden edistämisestä ja siihen liittyvistä pullonkauloista sekä energiaa säästävistä teknologisista ratkaisuista. Osaamista kertyi myös hiilijalanjälkimittarin käytettävyydestä ja kehitystarpeista erityisesti taloyhtiöiden näkökulmasta.

Aalto-yliopistolle hanke toi uudenlaista osaamista raportoinnin sekä projektipartnereiden että kohderyhmien kanssa työskentelyn osalta. Hankkeen myötä Aallon työntekijät saivat osaamista raportin kirjoittamisesta, jossa tuotettava teksti tuli muotoilla ennalta määritellyn kohderyhmän tarpeiden myötä. Tämänlainen kirjoitustyyli poikkeaa oleellisesti akateemisesta kirjoituskulttuurista ja osaltaan auttaa yliopistoja tuomaan tietoa voimakkaammin muun yhteiskunnan käyttöön. Hankkeessa yhteistyö projektikumppaneiden kanssa oli hyvin tiivistä, mikä laajensi Aallon työntekijöiden käsitystä myös kaupunkien ja muiden organisaatioiden työntekijöiden työssään kohtaamista haasteista. Lisäksi tiivis yhteistyö hankkeen kohderyhmien kanssa toi Aallon työntekijöille uudenlaisia näkökulmia rakennetun ympäristön vähähiilisten ratkaisujen jalkauttamisen haasteista, joissa erityisesti sosiaaliset tekijät korostuvat. Kokemukset vaikuttavat Aallon työhön esimerkiksi tutkimuksen kautta, mikä voidaan jatkossa suunnata voimakkaammin yhteiskunnallisesti relevantteja aiheita kohtaan.

6.2 Toteutuiko hankkeen aikana ennakoituja tai muita riskejä ja kuinka niihin reagoitiin?

Kohtasitteko toteutuksellisia ongelmia hankkeessa? Olivatko ne enemmän sisällölliseen toteutustapaan liittyviä (kohderyhmän tarve vs. toteutus) vai hallinnollisia (organisatorisia)? Olivatko ne ennakoitavissa vai olivatko ne yllättäviä? Miten reagoitte ja ratkaisitte tilanteen? Riskit ja niihin reagoiminen ovat osa hanketyötä. Kerro mahdollisesta tilanteesta ja ratkaisusta.

Ennakoiduista riskeistä toteutuivat seuraavat:

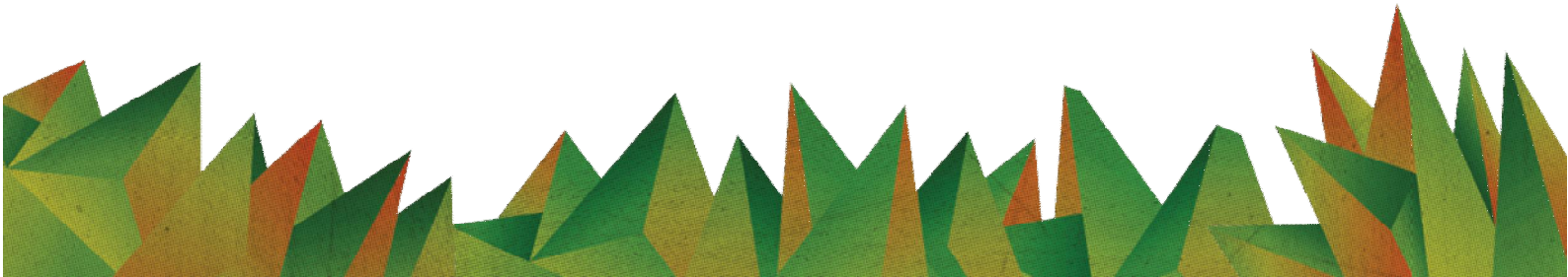
Palvelumuotoilijan kilpailutus epäonnistuu:

Palvelumuotoilun kilpailutuksessa hyödynnettiin Oiva-akatemian puitesopimusta ja palvelumuotoiluosaamista. Teknisesti kilpailutus onnistui, mutta tilaajan tarpeet ja toimittajan toteutus eivät kohdanneet.

Hyviä alueen toimijoilta tulleita ideoita ei voida toteuttaa esim. kaupunkien sääntöjen vuoksi: Iso Roobertinkadulla ehdotettiin mm. kadulle sijoitettavia roskien syväkeräysastioita ja Annankadulle sähköautojen lataustolppia, mutta kaupunki torppasi ideat.

Aika ei riitä:

Hankkeen toimenpiteet saatiin lyhyeen hankkeen keston nähden yllättävän hyvin toteutettua. Aikaa olisi kuitenkin tarvittu lisää yritysten vähähiilisen liiketoiminnan edistämiseen, yhteistoimintamallin kehittämiseen ja jalkauttamiseen sekä taloyhtiöiden energiatehokkuustoimenpiteiden ohjaamiseen ja kannustamiseen. Ilmastokatu -hanke alkoi virallisesti 1.9.2015, mutta koska henkilöstön rekrytointi oli aikaa vievä prosessi, aloitti Helsingin

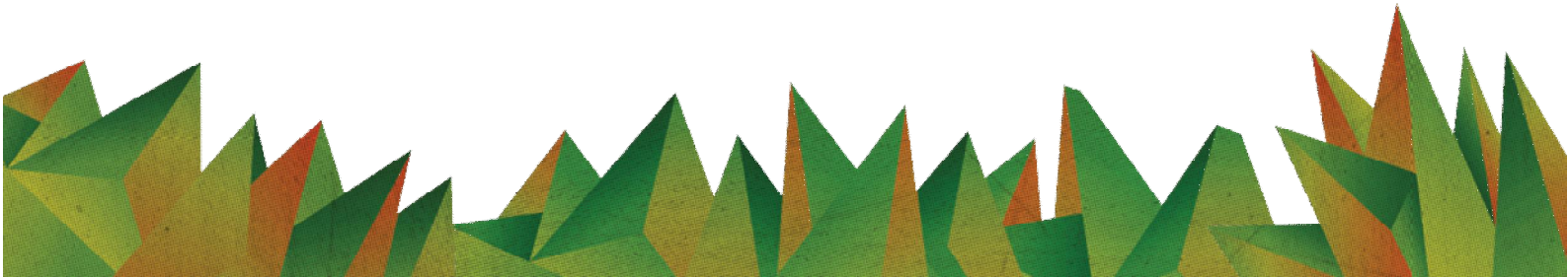

kaupungin projektihenkilöstö työnsä vasta lokakuun puolivälissä. Koska hankkeen kesto oli jo vähennetty vuoteen ja 9 kuukauteen, vähensi tämä lyhyttä toiminta-aikaa entisestään. Tätä vajetta pyrittiin tasaamaan kasvattamalla projektiasiantuntijan työaikaa 50 %:sta 80%:iin. Siitä huolimatta hankkeen kesto oli aivan liian lyhyt sen tavoitteisiin nähden. Tämä näkyy mm. siten, että useamman toimenpiteen kohdalla on tehty suunnittelu- ja pohjatyö, mutta ne toteutetaan monilta osin vasta hankkeen päättymisen jälkeen. Taloyhtiöiden päätöksenteko on verrattain hidasta ja tämä on ristiriidassa hankkeen tavoitteiden kanssa. Esimerkiksi monet taloyhtiöiden energiatehokkuustoimenpiteet ja aurinkopaneeli-investoinnit tulevat toteutumaan vasta hankkeen päättymisen jälkeen. Olisi kuitenkin ollut hyvä, että hanke olisi voinut tukea taloyhtiöitä prosessissa loppuun asti. Myös yritysten kontaktointi vei rutkasti aikaa ja luottamuksellinen suhde yrittäjiin on muodostunut pikkuhiljaa.

Vantaalla projektikoordinaattori pääsi aloittamaan hankkeessa vasta marraskuun 2015 puolivälissä. Hankkeen toteuttamiseen Vantaalla jäi siis aikaa 1,5 vuotta, mikä oli tavoitteisiin nähden hurja aikataulu, etenkin kun Vantaan osahankkeessa työskenteli vain yksi henkilö 80% työajalla ja kohderyhmiä oli lukuisia. Kohderyhmälähtöinen työskentelytapa on hedelmällinen ja epäilemättä paras lähestymistapa tällaisessa hankkeessa. Henkilökohtaisen, luottamuksellisen suhteen solmiminen kohderyhmiin vie kuitenkin aikaa. Myös päätöksenteko kiinteistöissä ja ketjuvetoisissa yrityksissä on hidasta. Hanke olisikin hyötynyt pidemmästä toiminta-ajasta erityisesti ratkaisujen tarjoajien tuomisessa kadulle, sillä ennen ratkaisujen tarjoajien astumista kuvaan täytyy tuntee muut kohderyhmät ja heidän tarpeensa. Koska aito yhdessä tekeminen tutun hankehenkilöstön ja kohderyhmien kesken osoittautui hankkeessa erittäin toimivaksi toimintatavaksi ja työssä tarvittavan erityisosaamisen määrä on kohderyhmien runsaudesta johtuen suuri, Vantaan osahanke olisi hyötynyt myös suuremmista henkilöstöresursseista. Asiantuntijapalveluihin varatuilla rahoilla ostettavat konsulttipalvelut eivät kaikissa tilanteissa pysty korvaamaan pysyvää henkilökuntaa, johon on muodostunut luottamuksellinen suhde. Aika-haasteeseen vastattiin osittain päivittämällä hankesuunnitelmaa hankkeen puolivälissä, kun kohderyhmiin ja heidän tarpeisiinsa oli ensin tutustuttu. Päivityksen jälkeen suunnitelma vastasi paremmin sekä kohderyhmien tarpeisiin että hankkeen tavoitteisiin käytettävissä olevat henkilöstöresurssit huomioiden. Vantaalle myös palkattiin hankkeen jälkimmäisellä puoliskolla muutamaksi kuukaudeksi osa-aikainen energia-asiantuntija, joka kontaktoi Ilmastokadun asuinalot ja kävi niissä henkilökohtaisilla neuvontakäynneillä. Lisäksi muilta osahankkeilta saatu asiantuntija- ja käytännön apu oli korvaamatonta!

Myös HSY:n Ilmastoinfossa hankkeen aikajänne koettiin liian lyhyeksi. HSY:n hankehenkilö oli ensimmäinen hankkeeseen palkattu henkilö, mutta joutui odottamaan hankkeen varsinaista käynnistymistä muiden osatoteuttajien rekrytointiprosessien ajan. Niinpä hankkeen alkupuolelle sopineet inspiroivat katutapahtumat ajoittuivat haluttua myöhempään ajankohtaan, mikä lisäsi myös personal climate trainer -kokeilun aikapainetta. Osahankkeen toteutus kuitenkin onnistui ja kaiken kaikkiaan HSY:n osuus oli hyvin hallittavissa.

Green Building Council Finlandissa koettiin, että hanke oli liian lyhyt hiilijalanjäljen seurannalle, jota tulisi tehdä pitkäjänteisesti.

Muita riskejä, joita ei ennakoitu, mutta, jotka toteutuivat hankkeen aikana.

Katujen peruskorjaus viivästyy:

Iso Roobertinkadun logistiikkaselvitys jouduttiin toteuttamaan samanaikaisesti kadun peruskorjauksen kanssa kadun peruskorjauksen viivästymisestä johtuen, jolloin se ei kuvaa kadun liikennettä normaalitilanteessa. Tämä ratkaistiin siten, että Forum Virium jatkaa seurantaan kadulla jakelupilotti-kokeilunsa yhteydessä peruskorjauksen valmistumisen jälkeen.

Kadun asukkaita, yrittäjiä ja kiinteistöjen omistajia ei saada innostumaan energiatehokkuudesta tai investoimaan toimenpiteisiin:

Energiatehokkuus koetaan tärkeäksi, mutta ei houkuttele väkeä. Hankkeen alkuvaiheessa huomattiin, että energiatehokkuuden tekeminen houkuttelevaksi ja helposti lähestyttäväksi on haastavaa ja perinteiset energiatehokkuusillat eivät vedä yleisöä. Haasteeseen vastattiin kehittämällä Viisaat Vempaimet -näyttelykonsepti, joka vie energiaa säästävät ratkaisut helposti lähestyttävässä ja houkuttelevassa muodossa sinne, missä ihmiset jo ovat.

Kiinteistöt eivät halua ryhtyä energiatehokkuusinvestointeihin, kun niiden ja alueen kohtalo on epävarma. Tikkurilan keskusta on isossa murroksessa. Vanhoja rakennuksia puretaan ja on purku-uhan alla sekä uusia rakennetaan vauhdilla. Kiinteistöissä, joiden tulevaisuus on epävarma, ei ymmärrettävästi haluta investoida energiatehokkuustoimiin. Myös aurinkoenergia-investoinneissa täytyy huomioida alueen vilkas muutos ja lähistölle rakennettavien korkeiden rakennusten mahdollinen varjostus. Käytännössä tällaisten kiinteistöjen ja niissä sijaitsevien osalta mahdollisuudeksi jäi ainoastaan antaa neuvontaa sellaisiin energiatehokkuustoimiin, jotka eivät vaadi investointeja tai purettavan rakennuksen tilalle tulevan kiinteistön energia-asioihin.

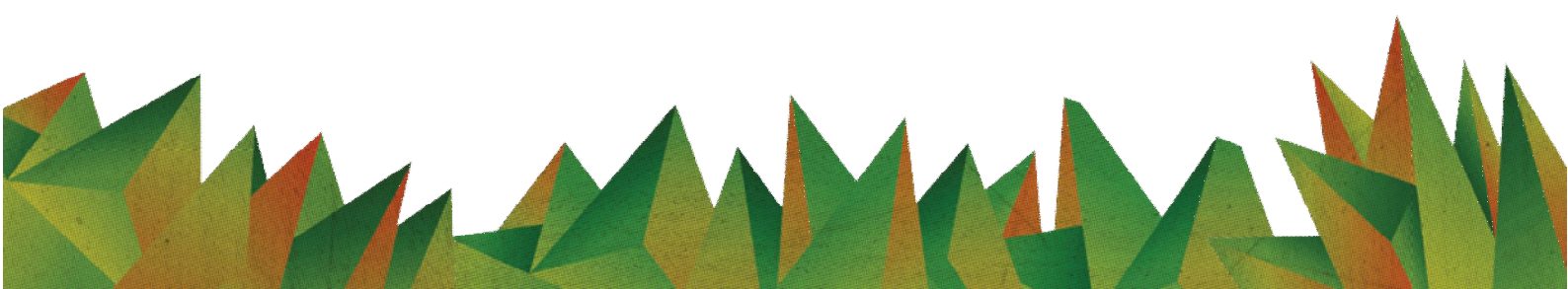
Helsingissä taloyhtiöille tuotettiin energiakatselmuksissa toimenpidesuosituksia energiatehokkuuden parantamiseksi. Taloyhtiöiden motivoiminen toimenpiteiden toteuttamiseen oli yllättävän haastavaa. Haasteeseen vastattiin mm. pyytämällä tarjouksia yrityksiltä ja etsimällä sopivia toimenpiteiden toteuttajia, sekä muistuttamalla kiinteistöjä säännöllisesti toimenpiteiden hyödyllisyydestä.

Kadun yritysten (johdon) henkilöstömuutokset:

Useammassa yhteistyö-yrityksessämme tapahtui hankkeen aikana henkilöstövaihdoksia. Esimerkiksi Vantaalla molempien kauppakeskusten johtajat vaihtuivat. Tämä hidasti yhteistyötä, joka kuitenkin onneksi jatkui hyvänä. Helsingissä ravintoloiden yhteinen hyötyviljely-projekti kaatui, kun kiinteistön asiaa ajanut vuokralainen irtisanoutui.

Hallinnolliset riskit:

HSY:n osiossa törmättiin myös hallinnollisiin haasteisiin toteutuksessa, kun organisaation raportointijärjestelmät osoittautuivat hankaliksi yhdistää viralliseen hankeraportointiin. Oman haasteensa toi osa-aikainen tehtävä, jossa myös illalla tehty ylityöt olivat välttämättömiä personal climate trainer -kokeilun toteutukselle. Haasteeseen vastattiin pureutumalla ongelman alkulähteille

ja käymällä aktiivista keskustelua organisaation kehittämisosaston kanssa, joka pyrkii helpottamaan kumppanuushankkeiden raportointia.

Suomen hallituksen koulutusleikkaukset:

Aalto-yliopistolle suurin realisoitunut riski oli Suomen hallituksen toteuttamat koulutusleikkaukset, jonka seurauksena hankkeessa työskennellyt tohtorikoulutettava irtisanottiin reilu puolivuotta ennen hankkeen päättymistä. Irtisanomisen vaikutukset olivat sekä sisällöllisiä että hallinnollisia. Vaikka hankkeen aikana Ilmastokadun työtä dokumentoitiin kirjalliseen muotoon, irtisanomisen myötä poistunut työntekijä vei mukanaan paljon kokemukseen perustuvaa hiljaista tietoa, jota esim viimeiseksi 3,5 kuukaudeksi palkatulla tutkimusavustajalla ei ollut. Hallinnollisesti muutokseen vastattiin esimerkiksi vähentämällä loppuraportointia varten tehtyjä haastatteluja.

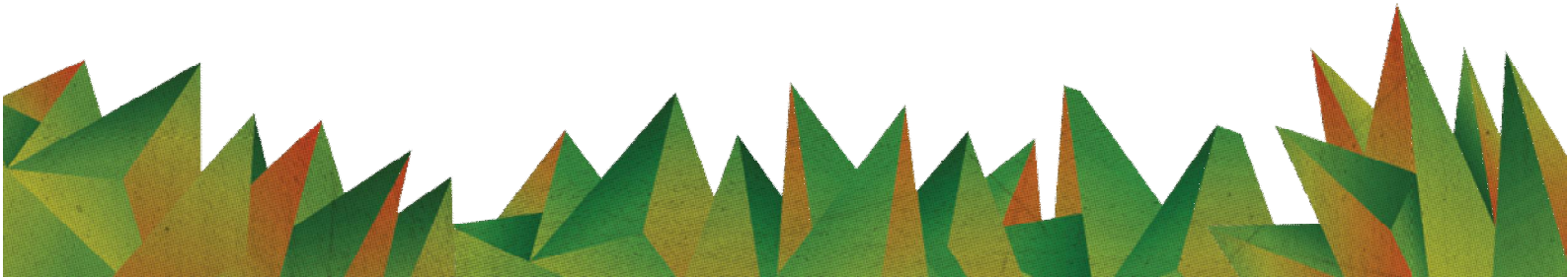
6.3 Miten ohjausryhmä tuki hankkeen toteutusta? Miten ohjausryhmä luonnehti hankkeen onnistumista?

Kuvaa ohjausryhmän roolia toteutuksessa sekä kerro ohjausryhmän palaute toteutuksesta ja tuloksista. Kysymys koskee hankkeita, joissa rahoittava viranomainen on päätöksen ehdoissa edellyttänyt ohjausryhmän perustamista. Mikäli kysymys ei koske hanketta, kirjoita se vastaukseksi.

Ilmastokadun ohjausryhmä kokoontui hankkeen aikana kuusi kertaa. Kokouksissa viestintä haluttiin pitää kaksisuuntaisena. Sen lisäksi, että ohjausryhmän jäsenille kerrottiin hankkeen ajankohtaisista toimenpiteistä, heitä osallistettiin sekä kerättiin onnistuneesti ideoita ja ajatuksia eri aiheista, kuten osallistumisesta kansainvälisiin seminaareihin ja tulosten jalkauttamisesta.

Ohjausryhmän kysyttiin palautetta ohjausryhmän kokouksessa 15.6.2017:

- Leena Mikkonen-Young totesi Ilmastokadun olleen paras hanke, jossa hän on ollut mukana. Hän kiitteli hyvää hankehenkilökuntaa hyvästä työstä.
- Mikko Nousiainen kehui hanketta sen konkretiasta. Ilmastokatu poikkeaa muista projekteista, koska siinä on tehty töitä ruohonjuuritasolla ja saatu siitä oppeja.
- Jyrki Tenhunen oli hankkeen alussa skeptinen, koska Ilmastokadulla toimitaan niin pienimuotoisesti kahdella kadulla. Loppua kohti hanke on kuitenkin noussut kovasti ja synnyttänyt tuotteita, joita voi levittää laajempaan käyttöön. Ilmastokatu toimii näyteikkunana ja esimerkkinä muille. Hanke on luonut median ja viestinnän kautta hyvää fiilistä ja päässyt sitä kautta syvemmälle. On hyvä, jos yritykset säästävät toimenpiteiden kautta rahaa, koska yrityksiä ei kiinnosta hiilidioksidipäästöt vaan raha. Onnistunut ja hyvä projekti.
- Kimmo Heinonen pitää Ilmastokatu-hankkeen etuna sen konkreettisuutta, jolloin on helppoa kertoa ulkopuolisille, mistä on kysymys. Heinonen on ollut aktiivisesti 6aika-toiminnassa mukana ja tämä on ollut hänen mielestään parhaita hankkeita, jossa on ollut hyvät ja aikaan saavat tekijät. Ilmastokatu on VTT:n arviontikehikon esimerkkimalli.
- Tiina Kähö kehui mahtavia projektivetäjiä hyvästä hankkeesta. Ohjausryhmässä on ollut avoin ja keskusteluun pyrkivä ilmapiiri. Materiaalit ohrylle ovat olleet todella hyviä. Ilmastokadussa on kylvetty ruohonjuuritason win-win aloitteita, joita Smart'n'Clean-säätiö voi edistää.

Lisäksi saatiin muutama palaute sähköpostitse:

- Suvi Häkämies: Konkreettinen ja kouriintuntuva hanke, jossa saatiin aikaan erittäin monipuolista toimintaa. Ohjausryhmää hyödynnettiin hyvin hankkeen sisältötyössä, mikä oli mielestäni hauskaa (usein ohryt on aika passiivisia). Tuntuu, että hanke loppuu hieman kesken – juuri kun oltiin päästy kunnon vauhtiin, niin tuntuu, että hanke jo loppuu. Mutta sitähän tämä hankemaailma on. Ohjausryhmän suuntaan on vaikuttanut, että hanke on edennyt koko ajan tosi hyvin ja teillä projektiryhmässä on ollut hyvä henki ja tekemisen meininki. Kävin ehdottamassa Ilmastokatua, kun EAKR:stä tuli kysely, että ilmianna hanke, joka on mielestäsi onnistunut erityisen hyvin. 😊
- Aija Staffans: Hienosti toteutettu innostava hanke.

6.4 Miten kohderyhmä koki hankkeen? Millaista palautetta kohderyhmältä on saatu?

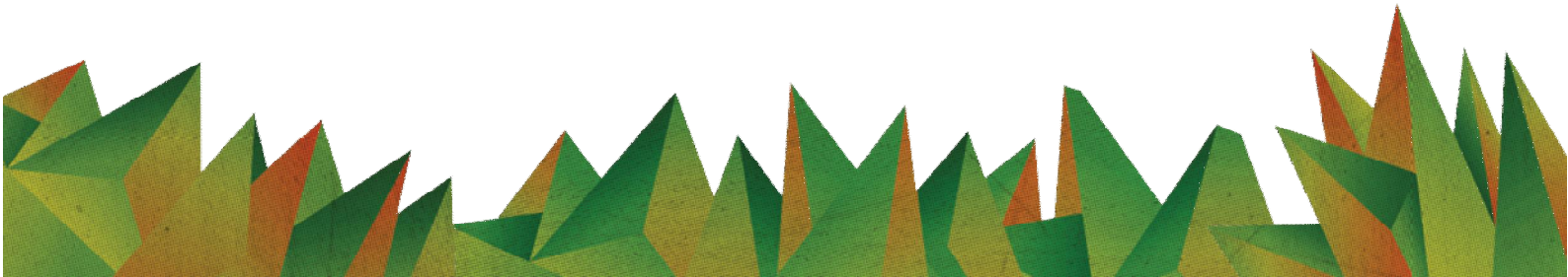
Kuvaa kohderyhmän roolia toteutuksessa sekä kerro kohderyhmän palaute toteutuksesta ja tuloksista mikäli palautetta on kerätty. Palautteen kerääminen on suositeltavaa. Kysymys koskee hankkeita, joissa on osoitettavissa kohderyhmä. Mikäli kysymys ei koske hanketta, kirjoita se vastaukseksi.

Aalto-yliopisto vastasi hankkeessa kohderyhmien kokemusten kartoittamisesta. Hankkeen alkupuolella Aalto-yliopiston työntekijät lähettivät kohderyhmille - asukkaille, taloyhtiöille ja kadun yrityksille - kyselylomakkeen, jossa tiedusteltiin kohderyhmien kiinnostusta ja suunnitelmia resurssiviisautta kohtaan. Ikävä kyllä kyselylomakkeen vastausprosentti jäi todella alhaiseksi, mutta osoitti jonkinasteista kiinnostusta hanketta kohtaan.

Paremmän käsityksen kohderyhmien kokemuksista hanketta kohtaan sai toukokuussa 2017 toteutettujen 13 syvähaastattelujen kautta. Asukkaat kokivat hankkeen tuoneen heille lisää tietoa ja taitoja resurssiviisaaseen sekä ympäristöystävälliseen elämäntyyliin. Toisaalta haastatellut asukkaat olivat jo lähtökohtaisesti kiinnostuneita ympäristöasioista. Haastattelujen perusteella hanke ei saanut aikaan suoranaisia suunnanmuutoksia asukkaiden elämäntyyliin, mutta vahvistivat jo alkanutta positiivisempaa kehitystä.

Yritykset kokivat hankkeen hyödylliseksi monin tavoin. Ilmastokadun on koettu tukeneen yritysten brändiä sekä lisänneen ymmärrystä energia-asioista, jotka säästävät sekä kuluja ja vähentävät ympäristörasitusta. Lisäksi useat ravintolat saivat tukea ruokaa koskevissa vastuullisuus kysymyksissä, mikä on muuttanut esimerkiksi ruokalistoja kasvispainotteisemmiksi. Toisaalta useat yritykset - erityisesti pk-yritykset - totesivat yrityksen ydintoiminnan vievän niin paljon työaikaa, että ympäristöasioita oli hankalaa huomioida arjessa. Eräästä isosta yrityksestä todettiin, että Ilmastokadun työ tulee todennäköisesti unohtumaan seuraavien vuosien sisällä, koska hanketyöntekijöiden lähtiessä kenelläkään ei ole aikaa jatkaa yhtä voimakkaasti resurssiviisauksymysten parissa.

Taloyhtiöissä hankkeen koettiin nostaneen ympäristöasiat esille. Useat ilmoittivat, että ympäristöasiat eivät olleet aikaisemmin juurikaan agendalla taloyhtiön kokouksissa. Hanke myös sai aikaan konkreettisia investointeja, esimerkiksi Helsingin keskustan alueen ensimmäiset aurinkopaneelit

kerrostaloon. Lisäksi haastattelujen perusteella useat talonyhtiöt aikovat tulevaisuudessa tehdä investointeja energiasäästävään tekniikkaan ja uusiutuvan energian tuotantovälineisiin. Toisaalta osa taloyhtiöiden edustajista totesi heillä olevan melko niukka teknis-taloudellinen osaaminen, mikä vaikeuttaa isojen investointien toteuttamista. Hankehenkilökunnan lopettaessa neuvonnan määrä vähenee.

Helsingissä palautetta kerättiin bootcampista ja palvelumuotoilutyöpajoista. Palaute oli positiivista. Vantaalla palautetta kerättiin lisäksi yrityksiltä kirjallisesti kahden työpajan yhteydessä ja se oli kauttaaltaan erittäin positiivista. Lisäksi saatiin spontaania palautetta sekä suullisesti että sähköpostitse. Tämä palaute oli niin ikään erittäin positiivista. Asukkailta palautetta saatiin tapahtumien ja tilaisuuksien yhteydessä lähinnä suullisesti, tämäkin palaute oli järjestään myönteistä. Kiinteistöiltä palautetta kerättiin ainoastaan Aalto -yliopiston aineistossa.

7 Horisontaaliset tavoitteet

Katso EURA2014

8 Julkisuus, tiedottaminen ja yhteydet muihin hankkeisiin

8.1 Miten hanke näkyi julkisuudessa? Miten hankkeesta tiedotettiin?

Erittele hankkeen toteuttamat tiedotustoimet ja sen saama mediajulkisuus ja tiedotus. Vastasiko se odotuksia?

Hanke näkyi julkisuudessa odotettua enemmän. Hankkeesta tiedotettiin ahkerasti Ilmastokadun omilla verkkosivuilla ja sosiaalisen median kanavissa. Samalla pidettiin aktiivisesti yhteyttä mediaan mm. ottamalla suoraan yhteyttä toimittajiin. Mediat innostuivat tekemään juttuja etenkin ensimmäisestä kantakaupungin taloyhtiön tekemästä aurinkosähköinvestoinnista sekä Ilmastokadun erilaisista tapahtumista ja tempauksista, jotka sivusivat mm. aurinkosähköä ja vastuullista ruokaa, mutta hanketta käsiteltiin laajemminkin useissa lehtijutuissa. Ilmastokadusta uutisoivat kaikki valtamediat sekä useat asiantuntijajulkaisut. Toimittajien tekemien juttujen lisäksi Ilmastokadun väki kirjoitti lehtijuttuja myös itse Vantaan asukaslehteen, henkilöstölehti Vautsiin, Asuminen ja yhteiskunta -lehteen ja KTI vastuullinen kiinteistöliiketoiminta 2016 julkaisuun. Erityisen ilahduttavaa oli, että myös kohderyhmät ja yhteistyökumppanit viestivät hankkeesta näkyvästi: Ilmastokatu oli useampaan otteeseen näkyvästi esillä mm. Dixin asemakeskuksessa sekä Dixin ja Kauppakeskus Tikkurin laajalevikkisessä asiakasviestinnässä sekä katujen yritysten sosiaalisen median päivityksissä. Ilmastokadun onnistuneen viestinnän avaimet olivat monikanavaisessa viestinnässä, yhteistyökumppaneiden viestinnässä hankkeesta, suorassa kontaktissa medioihin sekä viestintäsparrauksessa, jota hankkeen alussa ostettiin puolen päivän verran ammattilaiselta.

8.2 Mihin hankkeisiin tai hankekokonaisuuksiin hanke toiminnallisesti tai muuten liittyi ja miten? (Merkitse myös hakemusnumerot tai hankekoodit)

Toteutuiko hankkeen aikana suunniteltu tai toteutuksen aikana löytynyt yhteistyö muiden hankkeiden tai toteuttajien kanssa? Miten yhteistyö tuki toteutusta?

Hanke toimi yhteistyössä Gaika kärkihankkeen Avoimet Innovaatioalustatkanssa (hankekoodi A70202). Yhteistyötä oli myös Fiksu Kalasataman, Joensuun Ilmastotorin (hankekoodi A70024), Turun Skanssin, Tampereen Tesoman ja Vantaan Ratkaisutehtaan (hakemusnumero 300821) kanssa.

9 Aineiston säilytys

9.1 Missä hankkeen aineisto säilytetään tai arkistoidaan? Yhteyshenkilön yhteystiedot.

Ilmoita aineiston säilytykseen liittyvät tiedot, kuten organisaatio, osoite ja yhteystiedot. Niistä hankkeista, joissa on osatoteuttajia tai tuen siirronsaajia, tarvitaan kaikkien ao. organisaatioiden yhteystiedot.

Helsingin kaupunki
Ympäristöpalvelut, arkisto
Viikinkaari 2a
00099 Helsingin kaupunki
Yhteyshenkilö: Merja Pippuri puh. 040 3341617

Vantaan kaupunki, Kirjaamo
Asematie 7
01300 Vantaa
sähköpostiosoite: kirjaamo (at) vantaa.fi
puhelinnumero: 09 8392 2184
faksinumero: 09 8392 4163
Yhteyshenkilö: Jaana Immonen (kirjaamon palveluesimies)

HSY Ilmastoinfo:
Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY
HSY kirjaamo
PL 100
00066 HSY
Yhteyshenkilö: Sari Riistaniemi

Green Building Council Finland
Iso Roobertinkatu 4
00120 Helsinki
Yhteyshenkilö: Mikko Nousiainen (mikko.nousiainen@figbc.fi)

Aalto Yliopisto
Arikistohuone
Rakentajanaukio 4, huone 126
Taloushallinto: Arja Viitanen-Aarni
Sisällönasiantuntija: Sirkku Juhola

